

REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

LIMBA SARDA COMUNA

**Normas linguìsticas de referèntzia a caràtere isperimentale
pro sa limba sarda iscrita de s'Amministratzione regionale**

ÌNDITZE

1. Premissa

1.1 Una limba pro is impreos ufiziales in s'Amministrazione regionale.

1.2 Sa Limba Sarda Comuna, una variedade linguística de mediatzione

2. Sa proposta de unu modellu de norma iscritta

3. Critèrios de rapresentatzione gràfica

4. Critèrios ortogràficos orientativos

4.1 Generales

4.2 Ortografia

4.2.1 *Petzi una forma gràfica de is paràulas*

4.2.2 *Cunsonantes initziales mòbiles b-, d-, f-, g-*

4.2.3 *Prepositzione “de”*

4.2.4 *Is cunsonantes [giuseppec2]simples e dòpias*

4.2.5 *“z” e “tz”*

4.2.6 *Atzentatzione*

4.2.7 *Cliticos*

4.2.8 *d eufònica*

4.2.9 *Vocale paragògica*

4.2.10 *no, non; nono*

4.2.11 *ne, nen*

4.2.12 *t finale in sa de tres (3^a) pess. sing. e pl. de is verbos*

4.2.13 *Semicunsonante prepalatale -j-*

4.2.14 *Impreu de sa h*

4.2.15 *Impreu de sa q*

4.2.16 *Impreu de s'apòstrofu*

4.3 Alfabetu

5. Fonètica

5.1 *Vocales: a, e, i, o, u*

5.2 *Cunsonantes e grupos cunsonànticos de origine latina*

5.3 *Adatamentu paràulas dae àteras limbas*

5.3.1 *ce, ci, cia, cio, ciu*

5.3.2 *ge, gi, gia, gio, giu*

5.3.3 *gli + vocale*

5.3.4 *gn + vocale*

5.3.5 *sce, sci*

6. Articolu

7. *Formatzione de su plurale*

8. *Agetivu*

8.1 Cumparativu

8.2 Superlativu

8.3 Cumparativos e superlativos sintéticos

9. Pronùmenes

9.1 Pronùmenes personales

9.1.1 Sèrie tònica

9.1.2 Sèrie àtona

9.1.3 Partigheddas pronùmenales

9.2 Cumbinatzones de pronùmenes e partigheddas pronuminales

10. Pronùmenes e agetivos possessivos

11. Pronùmenes e agetivos dimostrativos

12. Pronùmenes relativos

13. Pronùmenes interrogativos

14. Avèrbios e locutzones verbales

15. Congiuntziones

17. Pronùmenes indefinidos

18. Numerales

19. Verbos ausiliares

20. Verbos regulares

21. Verbos irregulares

22. Formatzione de is paràulas

22.1 Sufissos

22.1.1 *bile*

22.1.2 *-tzione*

22.1.3 *-àntzia, -èntzia*

22.1.4 *-eri, -era*

22.1.5 *-ore, -ora*

22.1.6 *-nte*

22.1.7 *-mentu*

22.1.8 *-ite*

22.1.9 *-ingiu*

22.1.10 *-òngiu*

22.1.11 *-dade, -tade*

22.1.12 *-udu, -uda*

22.1.13 *-ete*

22.1.14 *-sone*

23. Lèssicu

23.1 Lèssicu ereditàriu, terminologia, neologismos

1.1 Una limba pro is impreos ufiziales de s'Amministratzione regionale.

In is annos, referèntzias normativas de importu, che a sa Carta europea de is limbas de su Consìgiu de Europa de su 1992, a sa lege n.26/1997 de sa Regione Sarda, a sa lege 482/1999 de s'Istadu italianu, ant creadu is cunditziones pro su reconnoschimentu prenu de sa limba comente a un'elementu identitariu forte meda e, a su matessi tempus, ant coronadu detzènnios de batallas linguìsticas chi ant punnadu a tutelare is minorias linguìsticas, su sardu includidu.

In su tempus, difatis, is protzessos istòricos ant produidu unu panorama linguìsticu in su cale su sardu s'est agatadu a cunvivere in antis cun su catalanu, a pustis cun s'ispagnolu e s'italianu e ant cajanadu sa diminutzione de su nùmeru de is faeddadores, paris cun interferèntzias fonèticas e lessicales semper majores dae banda de s'italianu chi arriscant de mudare is echilibrios linguìsticos intro s'isula, noghende a su sardu. Su sardu, che a is àteras limbas naturales etotu, est a su matessi tempus ùnicu e moltèplitze, costituidu dae su cumplessu de is variedades chi ddu cumponent, est a nàrrere una pro bidda (cun, in unos cantos casos, diferèntzias internasulteriores), acumonadas dae carateristicas chi ddu identificant e ddu diferentziant dae is àteras limbas sorres neolatinas. Is diferèntzias internas atuales, mescamente de tipu fonèticu, e a manera limitada meda, de tipu grammaticale e lessicale – sunt de atribuire siat a unu cuntatu diferente e contaminatzione de is idiòmas faeddados dae is sardos cun su Latinu lòmpidu finas a nois pro more de sa dominatzione romana, siat a is evoluziones locales imbenientes, galu in atu, a is cales s'annanghent is diferèntzias chi derivant dae influèntzias de salimba catalana, ispagnola, italiana, efetu de is dominatziones diversas. No intames, is paritzas variedades locales, chi sunt sa richesa de sa limba sarda, tenent una majoria de elementos comunes chi dimostrant s'unitzidade de sa limba nostra e chi depent cunsentire unu desvilupu prus universale, modernu e prenu a su sardu in su cumplessu suo in ogni àmbitu. Oe est prus chi mai ùtile e non si podet crastinare su de persighire s'impreu iscritu e pùblicu de su sardu finas si, a pustis de sèculos de ausèntzia de sa limba nostra dae s'impreu pùblicu ufiziale, non benit fàtzile a nche colare is difficultades de agatare una soluzione coerente de su totu, e bilanziada a manera perfeta intre totu is variedades e capatza de mediare a prou is diferèntzias linguìsticas cun s'esigèntzia de unidade e universalidade. Cun s'atinu de is problemàticas d'iligas chi sunt in giogu, ma finas de su de non pòdere crastinare prus ogni atzione de afortigamentu e promotzione de su sardu, sa Regione, finas in riferèntzia a is provvedimenti normativos de significu mentovados, cheret impreare, acanta de s'italianu, su sardu comente limba de s'Amministratzione sua, e cheret printziare custa caminera cumentzende a nde fàghere impreu cun s'agiudu de unas cantas normas de referèntzia isperimentales pro sa limba sarda in essida.

Abarrende firmu chi cheret valorizare, valorizat e sustenet totu is variedades linguìsticas faeddadas e iscritas impreadas in su territòriu regionale, Sa Regione at reconnotu sa netzessidade, a pustis de dibatas e cunfrontos a pitzu de sa limba sarda durados annos meda, de isperimentare s'impreu de su sardu pro sa publicatzione de atos e documentos de s'Amministratzione regionale.

S'oralidade in su cuntatu cun is ufizios nd'est fata sarba in ogni variedade de sa limba. Àteros Entes o Amministratziones pùblicas de sa Sardigna, ant a èssere lìberos de impitare custas normas de

referèntzia o puru de fàghere in autonomia prena is sèberos chi ant a apretziare oportunos. Su caràtere isperimentale de is normas propostas e s'opportunità de aprofundire cun galu àteros istudios su lèssicu, sa morfologia, e un'ortografia comuna a prus variedades, lassat, puru, oros prus ampros a is modificas, integratziones chi ant a pòdere èssere cun su tempus elaboradas e adotadas. Sa finalidade chi sa Regione cheret persighire cun sa disponidura de is normas linguìsticas de referèntzia a caràtere isperimentale pro sa limba iscrita de s'amministratzione regionale est cudda de abiare unu protzessu graduale chi punnat a s'elaboratzione de una Limba Sarda Comuna, cun is características de una variedade linguìstica naturale chi siat puntu de mediatzione intre is faeddadas prus comunas e difusas e abertas a unas cantas integratziones, chi punnant a valorizare sa distintividade de su sardu e a assegurare unu caràtere de subramunitzipalidade e sa simplesa de su còdighe linguìsticu. Sa Limba Sarda Comuna cheret rapresentare una "limba bandera", un'istumentu pro afortigare s'identidade colletiva nostra, in su rispetu de sa richesa multiforme de is variedades locales.

Sa Regione, leadu atu de su cunfrontu de ideas e de propostas de is membros de sa Commissione istituída cun deliberatzione de sa Giunta regionale n. 20/15 de su noe de Maju 2005, ponet como su primu passu isperimentale in custu percursu a bia a sa Limba Sarda Comuna, cumentzende a medire, in una proposta unitària, is modelos de istandard iscritu chi ant animadu sa dibata in is ùrtimos tempos.

Sa Regione cheret printziare custu caminu a bia a sa Limba Sarda Comuna, cun su cuncursu democràticu prus ampru de contributos, opiniones, avèrguos e verificas, leende una solutzione inziale, comente est sa Limba Sarda Comuna, in sa cale, paris cun una larga majoria de optziones comunas a totu is variedades, cunvivent, in unos cantos casos, optziones abertas e elàsticas e chi, pròpiu pro sa gradualidade e s' isperimentalidade de su protzessu, a distàntzia de tempus e subra sa base de is risultàntzias e de is esperièntzias netzessàrias, at a pòdere èssere integrata, modificada e arricchida cun is acantzos oportunos.

Pro custu s'individuatzione de una Limba Sarda Comuna, si riferit ebbia a custa limba "sarda" ùnica finas si cumposta dae variedades medas. Custa, duncas, non cheret a si nche sostituire, ne a s'impònnera a is àteros idiomas de Sardigna, comente a manera giusta e currègida faghet, dae su puntu de bista linguìsticu e giurìdicu, sa lege regionale n. 26 de su 1997, sena nde leare nudda a custas faeddadas, antzis reconnoschende-ddis su matessi livellu de tutela e promotzione.

Sa lege regionale n. 26 de su 1997 at postu difatis is bases giurìdicas pro sa valorizatzione e sa promotzione de sa limba sarda e valorizatzione e promotzione pariviles reconnoschet, in is territòrios de competèntzia, finas a su saligheresu, tataresu, gadduresu, tabarchinu, a manera chi ognunu de custos idiomas s'at a pòdere frunire, o s'est giai frunidu, de normas linguìsticas de referèntzia chi garantint una presèntzia issoro prus de profetu in is mèdios massivos, in s'amministratzione, in s'iscola.

1.2 Sa limba sarda Comuna, una variedade linguistica de mediatzione

Ogni variedade locale, a sa sola, rifletit e cuntenet totu is carateristicasⁱ fundamentales de sa limba sarda e si podet candidare a dda rapresentare a titulu prenu, ognuna, duncas, podet èssere seberada pro rapresentare totu su sardu. In sa pràtica, sende chi sunt istados cunsiderados finas is pàrteres essidos a pìgiu in intro de sa Cummissione, sa Regione at apretzadu oportunu propònnere normas iscritas de referèntzia chi costituant una casta de mediatzione intre is faeddadas diferentes.

Gasi comente est acotèssidu pro is àteras limbas, chi de reghente tenent una norma iscrita de referèntzia, comente a su galitzianu, su ladinu, su friulanu, su romantzu o su bascu etotu, su modellu est in generale su resurtu de una mediatzione, de cumpensatziones, chirca de regularidades e analogias, cun s'iscopu de apostivigare unu sistema operativu "limba" su prus omogèneu e coerente possibile, elementare e simple a imparare e a impreare.

Est istadu gasi individuadu unu puntu de mediatzione intre is variedades prus comunas, otèntu cun su cunfrontu de is diferèntzias in intro de sa limba nostra. S'esàminu de is fenòmenos mescamente fonèticos, istudiados e tzensidos, chi dant - a is chi faeddant sa limba - sa mella de una diferenziazione e frammentazione manna, at privilegiadu prus a prestu is elementos de cunvergèntzia e sistematitzidade intre is variedades, is elementos comunes a totu su sardu. In su casu de unas cantas diferèntzias, comente in sa **-t** finale de sa de tres pessones plurale de is verbos s'est preferida sa soluzione prus etimològica, regolare e subramunitzipale presente in is faeddadas meridionales; in àteros casos, pro amparare sa distintividade de su sardu, s'est preferida sa soluzione tzentru-setentrionale, comente in su casu de **limba, chena, iscola**, etc. In casu de su pronùmene personale de prima pessone singulare, s'est preferida sa forma **deo**, si non sa prus difusa, sa prus sìmile a su meridionale **deu**. Is formas adotadas non sunt creazioni noas, resurtados de imbentu, ma formas reales, chi si podent agatare in s'impreu orale. Nde resurtat una variedade linguistica cun elementos de naturalidade, puntu de mediatzione, ma non resurtadu de una mèdia artificziale, matemàtica. Intre unu resurtu **limba** e un'àteru **lingua**, non s'est tratadu de imbentare un'ibridu ipotèticu (comente diat èssere **lingba*), ma de seberare unu resurtadu chi est prus identitariu a manera linguistica: **limba**. Sa Limba Sarda Comuna, sende chi est de impitare in bia isperimentale pro sa redatzione de is documentos de sa Regione sarda, indiritzados a totu is sardos, no est una limba noa chi sostituit is variedades faeddadas, ma a manera simple est una norma iscrita de referèntzia complementare a cussas, chi proponet una mediatzione intre is diferèntzias chi costituint sa richesa e sa multiformidade de sa limba sarda a is cales non podimus renunziare, sa base sua bia e naturale. Pro mèdiu de unu sistema iscritu chi devet punnare a s'uniformidade, univotzidade e coerèntzia, sa Limba sarda comuna podet costituire unu puntu de adòbiu, ùtile a rapresentare is sardos in s'impreu ufiziale dae parte de sa Regione, gasi comente cunsentint is leges chi is sardos ant chertu a manera forte, sa lege regionale n. 26 de su 1997 e sa lege istatale n. 482 de su 1999.

Sa Regione, proponende custas normas linguisticas iscritas de referèntzia, at fatu profetu de sa

tradizione de is mègius iscritores nostros e de is inditos bènnidos dae s'isperimentatzione de is propostas diferentes elaboradas in su cursu de s'istòria nostra reghente e passada.

Totu is limbas tenent piessinnos de variabilidades dialetales, siat in antis de s'elaboratzione e definitzione de unu modellu iscritu comune, siat a pustis.

S'esistèntzia de una norma de referèntzia, de unu modellu, podet, antis de pet, cunvìvere cun is ispetzifidades orales presentes in su territòriu nostru, cun funtziones diferentes.

S'operatzione acumprida non cheret costituire una proposta de unificatzione de sa limba, ca sa limba est giai “una”, ma a manera simple una proposta de unu modellu iscritu comune a su cale si pòdere refèrrere e chi si potzat impreare pro sa tradutzione de unos cantos atos e documentos de s'Amministrazione regionale. Su sèberu fatu, difatis, est andadu in sa diretzione de cunsiderare paritzas solutziones prus cumpatìbiles cun totu su sardu, cuddas apretziadas prus capatzas de “mediatzione”.

2. Sa proposta de unu modellu de limba iscrita, sa Limba Sarda Comuna.

S'isperimentatzione de sa Limba Sarda Comuna est fundada subra s'adotzione de unos cantos critèrios e solutziones possìbiles:

a) unu modellu linguìsticu chi s'assentat in una positzione intermèdia intre is variedades.

b) unas cantas règulas de rapresentatzione gràfica, est a nàrrere su sèberu de cales “grafemas” cumbenit a impreare pro rapresentare is fonemas chi cumponent is paràulas. Pro es. depende seberare cale grafia (zz, ts o tz) est prus oportuna pro iscriere su fonema [ts] de su corrispondente sardu de s'italianu “pozzo”, s'est seberadu su **tz**, presente in paritzos nùmenes de logu e sambenados (Tramatza, Atzara, Atzeni, etc.). Pro cussu, in sa Limba Sarda Comuna, s'at a iscriere **putzu**, lassende sa possibilidade de iscriere, in sa variedade locale, finas *putu, puthu, pussu, pùciu*, in cunforma a sa pronùntzia de cumpetèntzia locale.

c) unas cantas règulas pro rapresentare una “ortografia” in coerèntzia cun is normas ortogràficas propostas fintzas pro is variantes locales, capatza de “assegurare sa subramunitzipalidade e sa simpleza de su còdighe linguìsticu”. In sa pronùntzia reale de is paràulas in intro de sa fràsia, sunt normales is cambiamentos o is assimilatziones de cunsonantes in cumbinatzione cun is àteras cunsonantes chi sunt antepostas o ddas sighint. Pro esempru, in sa pronùntzia reale, sa *s* finale de is àrticulos plurales *is, sas, is*, (gasi comente a totu is paràulas chi finint in -s) si podet mudare in *r* a curtzu a sa cunsonante dentale sonora *d* (*sar domos, ir domos*) ma abarrare sena mudada a curtzu a sa cunsonante dentale surda *t* relativa (*sas tèulas, is teulas*). E, cun is matessi modalidades ma cun resurtados diferentes, in s'adòbiu cun àteras cunsonantes (*sal lughes, san nues, il nues*).

Gasi puru, si sa cunsonante de printzìpiu *b, d, f e g velare* est sighida dae vocale *e* est pretzèdida dae una paràula chi finit in vocale, pro es. is àrticulos *su, sa*, podimus àere, in sa pronùntzia, sa ruta de sa *b, d o f* (*su entu, sa omo, sa èmina, sa unnedda*).

Finas in armonia cun sa generalidade de is iscritores nostros, si proponet de iscriere is paràulas a

manera costante, sena dipendèntzia dae is cambiamentos e dae is assimilatziones possibles in sa pronùntzia. Pro custu si seberat de iscrìere **sas domos, sas tèulas, sas lughes, is dentes, su bentu, sa domo, sa fèmina**, lassende sa possibilidade de pronunziare *sar domos, sas tèulas, sal lughes, i dentes, su entu, sa omo, sa èmina* o in'àtera manera, in cunforma a is referèntzias e avesos de ognunu. Gasi, in totu is àteros casos, comente costat finas in limbas internatzionales comente a su frantzesu o a s'ispagnolu.

d) una norma iscrita comuna, de referèntzia, aberta a integrazziones chi punnant a valorizare sa distintividade de su sardu, pro esempru:

- **limba, sàmbene**, etc., iscriende *lingua, sànguni*, etc. in s'iscritura de is variedades locales;
- **chelu, chentu, pische, lughe**, etc., iscriende *celu, centu, pisci, luge, luxi, luche*, etc. in is variedades locales;
- **iscola, iscala, ischire**, etc., iscriende *scola, scala, sciri*, etc., in sa variedade locale.

Totu is soluzziones sunt de valore linguìsticu uguale, ma est netzessàriu pro motivos de crasesa de chie iscriet o traduet fàghere unu sèberu. Sa Limba Sarda Comuna, comente norma iscrita de referèntzia e de "rappresentàntzia" diat dèpere punnare cun su tempus a rapresentare su sardu in su complessu suo e no a nche torrare in s'iscritu totu is variedades locales, chi a manera difitzile diat èssere proponibile pro dare a su sardu un'impreu ufiziale sublocale e subramunitzipale.

3. Critèrios de rappresentazione gràfica

In su de definire cales sinnos gràficos impitare pro sa rapresentatzione de is sonos de sa Limba Sarda Comuna s' est preferidu a nche superare unas cantas de is propostas ortogràficas pregressas, in particulare cuddas chi si referint a àteras limbas (latinu, catalanu, ispagnolu) chi ant fatu, cando non cando, de modellu a is iscritores nostros e atzetare, totu is bortas chi cumbenit, soluzziones prus serentes a is avesos nostros, comente sunt, oe, cuddos de s'italianu.

S'est, pro cussu etotu, apretziadu prus oportunu adotare soluzziones carateristicas de is limbas neolatinas chi si cunformant a sa tradizione ortogràfica italiana, comente sunt, in rumenu e in àteras limbas, is soluzziones "**che, chi, ghe, ghi**" (es. **chentu, chima, gherra, ghisa**) prus chi non cuddas impitadas dae is limbas neolatinas "otzidentales", es. is corrispondentes "*que, qui; gue, gui*", comunas a ispagnolu, catalanu, portughesu, galitzianu, frantzesu, otzitanu. Mancu una de custas limbas si sentit minimada ca impitat soluzziones ortogràficas similes a àteras limbas. Gasi puru, s'est apretziadu netzessàriu fuire dae tentatziones antistòricas e diferencialistas, sena pratichesa, comente a s'impreu de grafemas chi est difitzile chi bèngiant populares, is cales diant èssere "*ka, ke, ki, ko, ku*" in logu de "*ca, che, chi, co, cu*".

S'est, pro su restu, propostu de si nche iscostiare solu cando est prus cumbeniosa una soluzione alternativa, comente si otenit cun su de atzetare dae parte de totus su "**z, tz**" pro mostrare s'oposizione intre sa zeta sonora e surda, o cun sa semplicitatzione de argunas de is dòpias cunsonantes de s'italianu.

4. Critèrios ortogràficos orientativos

4.1 Generales

Pro sa norma iscrita de referèntzia de sa Limba Sarda Comuna, si proponet un'ortografia ispirada a is critèrios chi s'ghint:

a) isfrutare a manera positiva, cand'est possibile e ùtile, sa praticesa de s'iscritura achirida e regularizare s'iscritura tradizionale de su sardu a manera coerente cun is netzessidades distintivas de sa limba sarda in cunforma a is àteras limbas de sa famiglia neolatina;

b) seberare una variedade linguistica comuna, una grafia e ortografia semplificada, chi siat de articolazione fàtzile e retzìproca pro cussos chi faeddant àteras variedades, e chi in s'iscritu, cara a is s'ingulas realizatziones locales, est presentadu in sa columna 3 de sa tabella "Fonètica"; chie at a chèrrere iscrìere is fonemas particulares de is variedades s'ingulas presentes in sa columna 2, dd'at a pòdere fàghere a segundu de is modalidades chi ant a èssere propostas a banda;

c) assicurare sa coesistèntzia de is artìculos determinativos plurales **is, sas, is** cara a is s'ingulares **su, sa**, e de s'anàloga e simmètrica differentziazione in is desinèntzas de is sustantivos e agetivos, **-u, -a, -os, -as**.

At a èssere facultade de chie iscriet seberare **su, sa, sos, sas o su, sa e is**.

d) dare preferu a sa costàntzia morfologica de is paràulas (in sa parte issoro iniziale, mediana e finale), a manera indipendente dae is modificatziones fonosintàticas, numerosas meda in sardu comente in is àteras limbas etotu;

e) tènnere ia contu de is fatores etimològicos, cunformende-si a manera fundamentale, a sa madrighe latina comuna (es. sa **-t** finale de sa de tres pessones s'ingulare e plurale de is verbos), francu is fenòmenos chi non s'iant comunes a totu is variantes (Es. radopiamentu de **r-** iniziale cun pròtesi vocàlica), duncas **rosa** e non **arrosa**;

f) adotare una solutzione "prena", prus completa cunforma a s'etimologia comuna, pro es. **ogru, àteru**,

lavra etc, s'in casu mai iscriende **ogu, atru, lara, larva** in is variedades locales;

g) evitare is metàtesis, seberende pro es. **pedra, bidru, pradu**, etc. lassende **preda, perda**;

bidu, birdu; padru, pardu, etc., a is variedades locales, francu su casu in su cale sa metàtesi siat comuna a totu is variedades, es. **intreu, freàrgiu**;

h) redùere artìculos, verbos e avèrbios a is partes mìnimas costitutivas, separende sa preposizione dae s'artìculu, **a su, de su**, etc.; is partigheddas enclìticas dae su verbu, **nara-bi-lu, giughide-bi-nche-lu**; sa preposizione dae s'avèrbiu, **a pustis, a foras, in antis...**;

i) dare cantu prus preferu possibile a sa regularidade paradigmàtica in is verbos, pro favorèssere un' imparu mègius, pro es. s'adotzione generalizada de su gerùndiu in **-ende** in totu is coniugatziones, **-are, -ere, -ire**, chi at a pòdere èssere lèghidu **-endi** in is variedades meridionales (bide suta, *Fonètica/Vocales*); in prus, su sèberu de sa desinèntzia in **-ia** de totu is imperfetos de s'indicativu, pro totu isconiugatziones.

4.2 Ortografia

4.2.1 Petzi una forma gràfica de is paràulas

Andat respetada sa costàntzia morfològica de is paràulas (in sa parte issoro iniziale, mesana e finale), a manera indipendente dae is mudaduras fonosintàticas, est a nàrrere chi capitant pro influèntzia de s'aspetu fonèticu de sa paràula/cunsonante anteposta o imbeniente. Pro esempru, s'iscriet **isboidare, iscuru, isdentadu, isfogiare, disganadu, islumbare, ismentigare, isnudare, ispeare, isrobare, istupare, isvitare, isgiunghere, istzoare**, a manera indipendente dae su fatu ca sa **-s-** de su prefissu **is-** potzat èssere pronunziada, a segundu de is casos, comente **r, l, n**, etc., finas pro assimilazione cun is cunsonantes imbenientes. In sa matessi manera, s'iscriet semper, pro es. **est benende, est làngiu, est nàschidu**, etc., finas si, in sa pronùntzia, sa **-t** in unos cantos casos, podet rùere e sa **s** si podet mudare comente in is esemprios antepostos. Balet su matessi critèriu pro is artìculos plurales **is, sas** e **is**, chi non mudant mai forma gràfica. Gasi totu is àteras paràulas chi finint cun **s** o **r**, pro esempru **tempus bonu, semper tuo**.

4.2.2 Cunsonantes initziales mòbiles **b-, d-, f-, g-**

Is cunsonantes initziales mòbiles, **b-, d-, f-, g-** s'iscrient semper, finas si in sa pronùntzia podent rùere, es: **bida, sa bida; domo, sa domo; figiu, su figiu; gama, sa gama**, etc.

4.2.3 Preposizione “de”

Cunforma a su critèriu de non tènneru in contu is mudòngios fonosintàticos, sa preposizione **de**, che a totu is paràulas chi cumentzant cun **d**, s'iscriet tota intrea: **de**, sena peruna elisione. Formas isballiadas: **e, d'**.

4.2.4 Is cunsonantes simples e dòpias

S'iscrient simples, a prus chi dòpias, petzi is cunsonantes **b/bb, d/dd, l/ll, m/mm, n/nn, r/rr, s/ss**.

Is àteras s'iscrient petzi simples..

4.2.5 “tz” e “z”

S'impreat **tz** pro sa zeta surda, es. **lantza, tziu, petza, putzu**, e **z** pro sa sonora, es. **organizare**.

Nen **tz** nen **z** podent èssere adopiadas in sa grafia.

4.2.6 Atzentazione

S'atzentu gràficu est marcadu subra is vocales tònicas de is paràulas ossitonas o troncas e proparossitonas o isdrùciolas. Si marcat in is paràulas ossitonas, in ue est tònica s'ùrtima sillaba o vocale, es. **tribù** e in cuddas isdrùciolas, in ue est tònica sa de tres dae s'ùrtima sillaba o vocale, es. **cùcuru, fèmina, òmine, pibera, provintzia, istùdiu**. Non s'impreat in is paràulas pianas, in is cales est tònica sa de duas dae s'ùrtima vocale, es. **iscola, matessi**, etc.

4.2.7 Cliticos

In casu de is partigheddas pronuminales àtonas postas in fatu a su verbu, pro motivos didàticos,

(pro fatzilitare s'individuatzione de is partes constitutivas de sa fràsia e duncas s'anàlisi de sa matessi fràsia), si preferit sa separatzione a s'aglutinatzione, pro custu:

• ***giughide-bi-nche-lu, leade-bos-nche-lu***, etc.

Custa solutzione ponet de acordu su critèriu de su mantenimentu de una fòrma ùnica de is paràulas, a manera indipendente dae is leges de sa fonosintassi, cun su ligòngiu istrintu chi issas ant cun su verbu. S'est preferidu su puntu mesanu (chi minimat is distàntzias e dat s'idea de unu ligòngiu prus mannu) a su tratigheddu, impreadu cun preferèntzia pro is paràulas cumpostas.

S'iscritura separada cunsentit finas unu tratamentu informatizadu mègius de is testos, ca unu curretore ortogràficu, antis de dèpere tènneru in memòria is mìgias de cumbinatzionees possìbiles chi si diant àere intre is cliticos e is verbos, ddas at a analizare una pro una, siat chi s'agatent separadas (cando sunt antepostas), siat cando sunt ligadas a su verbu, unidas dae su puntu. Sa pronùntzia, posca, sighit is normas generales, cun totu is assimilatzionees possìbiles chi balent pro is cunsonantes chi s'agatant in printzìpiu o in fine de paràula. In casu chi is matessi partigheddas siant antepostas, depent èssere partzidas:

bi nche lu giughides, bos nche lu leades, bos lu leo, mi lu dant.

4.2.8 *d* eufònica

Non si marcat sa **d** eufònica ma benit lassada a sa pronùntzia eventuale, comente in is casos chi s'ghint:

in unu, cun unu, in onni, a onni, a ogni, eris [in »í □□nu] , etc.

Pro su fatu ca custa **d** non est su resurtu de peruna elisione, no at sensu impreare apòstrofos e nen, mancu, at sensu de dda ligare cun unu tratigheddu a sa paràula anteposta o a cudda s'ghente.

4.2.9 *Vocale paragògica*

Non s'iscrient is vocales paragògicas a pustis de sa cunsonante. Duncas s'iscriet **fèminas, ànimas, bolet, bolent**, etc. ma non *fèminasa, ànimasa, bolete o boleda, bolente*, etc.

4.2.10 **no, non; nono**

S'avèrbu **no** s'impreat in antis de una paràula chi cumentzat cun vocale, **non** in antis de paràula chi cumentzat cun cunsonante, es.: **no ando, non bèngio**. In dae in antis a is pronùmenes **lu, la, l'**, però, s'iscriet **no**. Cando est tònica in positzione finale assoluta est **no** o **nono**.

4.2.11 **ne, nen**

Sa congiuntzione **ne** s' impreat in antis de paràula chi cumentzat cun vocale, **nen** in antis de paràula chi printzìpiat cun cunsonante, es.: **ne ando, nen bèngio**. In dae in antis a is pronùmenes **lu, la, l'**, però, s'iscriet **ne**. No est netzessàriu atzentare **ne** ca, semper e cando, non si cunfundet cun peruna àtera paràula.

4.2.12 **t** finale in sa de tres (3^a) pers. sing. e pl. de is verbos

Sa de tres pessones singulare e plurale de is verbos agabat semper in **-t**, sena dipèndere dae is cambiamentos de pronùntzia chi si depent a sa fonosintassi, o a impreos locales, est a nàrrere, p.es. **andat, andant**, etc.

4.2.13 **Semicunsonante prepalatale -j-**

Sa semicunsonante prepalatale **-j-** andat impreada in positzione interna, es.: **maju, massaju, raju, ruju**, etc.

A manera etzezionale, p.es. in casu de is nùmenes geogràficos, podet èssere impreada in positzione iniziale de paràula, es.: **Jugoslàvia**.

4.2.14 **Impreu de sa h**

Sa lìtera **h** est impreada petzi in cumbinatzione cun sa **c** e sa **g**, pro torrare su sonu velare in antis a is vocales **e** e **i**: **che, chi, ghe, ghi**. In prus, est impreada, a sa sola, comente s'imbulu de cantidade o de tempus: h (ètaros) 30; h 16.30. Non s'impreat in perunu àteru casu. Pro custu, est de apretziare inùtile a dd' impreare in unas cantas formas de su verbu **àere** (it. *avere*), ca non b'at peruna esigèntzia de creze distintiva.

4.2.15 **Impreu de sa q**

Non s'impreat in casu perunu e est sostituida dae sa **c**, es. **su cuadru**.

4.2.16 Impreu de s'apòstrofu

In sa pronùntzia, est frecuente meda s'elisione de sa vocale. Pro respetare su critèriu de cunservare semper petzi una forma de is paràulas, s'at a evitare de signare tale elisione, francu in casu de monosillabos **su, sa, mi, tí, si, nde, nche, bi, ddi, ddu, dda, li, lu, la, e in unu, una, es. s'ùnchinu, s'ànima, m'aberit, t'indito, s'iscòstiat, nd'at, si nch'essit, non b'andat, l'aberit, dd'ascurtat, un'òmine, un'eritzu.**

4.3 ALFABETU

<i>grafema</i>	<i>trascr. IPA</i>	<i>annotaduras e esempi</i>
a	[a]	Comente in italianu e ispanolu
b	[β],[b]	In posizione iniziale: es. bentu, boe, binu
bb	[β]	In posizione intervocàlica: es. saba, nabu, abe, cabu
	[b]	In posizione intervocàlica: es. abba, abbarolu, àbbila, abbosu, ebba, babbu
b		S'impreat una b sola in is àteros casos, in is paràulas de origine culta e in cuddas de impreu reghente: abilidadade, amàbile, delibera, libertade, liberu, libru, probabilidadade, solùbile, terribile, variabile.
ca, co, cu, che, chi	[k]	es. cane, coa, cuddu, chessa, chida
d	[d]	In posizione iniziale: es. dente, domo, die
d	[ð]	In posizione intervocàlica: seda, meda, ladu
dd	[d]	es. sedda, ddi, ddis, ddu, dda, ddos, ddas
e	[e], [e]	Non si marcat sa diferèntzia vocale aberta/serrada
f	[f]	es. fèmina, unfrare
ga, go, gu, ghi, ghe	[ɣ], [g]	In posizione iniziale, in posizione intervocàlica, intre r, n e una vocale o in dae in antis a sa laterale l : — est g dae in antis a is vocales a, o, u (es. gana, gosu, agu, largu, argumentu, longu, àngulu, glòria, inglesu) — è gh dae in antis a is vocales i, e (es. àghina, lughe, aghedu, arghentu, arghentare, pranghende, inghiriare)
gia, ge, gi, gio, giu	[dʒ]	In posizione iniziale e interna: es. àgiu, figiu, giàganu, giogu, càgiu, tàgiu In posizione postcunsonantica: bingia, angione, còrgiu, bàrgia
i	[i]	Comente in italianu e ispanolu
j	[j]	in posizione interna isceti : es. maju, operaju In posizione iniziale in nùmenes pròprios isceti , es. Jugoslàvia
l, ll	[l]	es. cala/calla
m, mm	[m]	es. domo, ammentu
n, nn	[n]	es. cana/canna
nd	[nd]	es. ando, cando
o	[ɔ], [o]	Non si marcat sa diferèntzia vocale aberta/serrada
p	[p]	es. apo, tropu
r, rr	[r], [r]	es. caru/carru
s, ss	[z], [s]	es. pesare/essire
t	[t]	es. gatu, fatu
u	[u]	Comente in italianu e ispanolu
v	[v]	In posizione iniziale o intervocàlica, mescamente in cultismos: es. violèntzia, violinu, avisu
z	[dz]	In posizione iniziale o interna, mescamente in cultismos e tèrmines: es. zeru, organizzare, etc.
tz	[ts]	In posizione iniziale e interna: es. tziu, petza, putzu

5. Fonètica

In intro de custu paràgrafu si presentat su vocalismu e su consonantismu de su sardu, classificadu in casos, sa base latina dae sa cale derivat, is diferentes realizatziones locales e sa norma linguistica iscrita proposta. Paret ùtile, mancarì chi galu non completa, sa presèntzia de sa columna 3, chi mostrat is diferentes e a bortas paritzos resurtados locales ma, a su matessi tempus, sa sistematizidade e coerèntzia issoro.

Custu at a ajudare galu de prus a cumprèndere s'isfortzu de mediatzione linguistica, chi binchet a is defensas o a is interessos localìsticos, chi punnat a propònnere una norma chi si potzat cumprèndere cantu prus possibile, rapresentativa, simple, coerente, e de fàtzile impreu, e l'òmpidu a is solutziones de sa norma Limba Sarda Comuna, postas a esempru in sa columna 4 e peri is àteras pàginas.

5.1 Vocales: a, e, i, o, u

In su tratamentu de is vocales latinas, chi podiant èssere curtzas o longas, su sardu si cumportat a manera variada in s'internu suo: in is variedades tzentru-setentrionales amus unu sistema a chimbe vocales (**a**, **e**, **i**, **o**, **u**), in su cale is vocales **e** e **o** podent èssere abertas o serradas, segundu is règulas de sa metafonesi, duncas amus *Micheli* [mi'keli], in su cale sa **e** est serrada ca sa **i** chi s'ghit est vocale serrada, e *Michela* [mi'kɛla], in su cale sa **e** est aberta ca sa **a** chi s'ghit est vocale aberta; in is variedades meridionales amus unu sistema a sete vocales (**a** [a], **e** aberta [ɛ], **e** serrada [e], **i** [i], **o** aberta [ɔ], **o** serrada [o], **u** [u]), es. su sustantivu *beni* ['bɛni] che si distinghet dae *beni* ['beni], imperativu de su verbu *benni(ri)*. In custas normas s'est preferidu de semplificare su sistema, non marchende cun diacrìticos s'apertura o sa serradura de is vocales.

1	2	3	4
	LATINU	pronùntzias e variedades sardas	norma iscrita Limba Sarda Comuna
-E	HOMINE(M)	[^l ɔmine] [^l ɔmini]	òmine
<i>In sa matessi manera: CANE(M) > cane</i>			
-O	QUANDO	[kandɔ] [^l kandu]	cando
<i>In sa matessi manera: SERO > sero</i>			

5.2 Cunsonantes e grupos cunsonànticos de origine latina

Sighende inoghe, si proponet is casos printzipales (columna 1), classificados pro fenòmenu, in ue is variedades locales diversas presentant resurtos issoro (columna 3), partende dae sa base comuna latina (columna 2). Sa norma iscrita proposta (columna 4) est rapresentativa de is variedades diferentes, comente “puntu de mediatzione intre is faeddadas prus comunas e difusas”, e non escluit chi potzat èssere pronunziada a manera cunforme a is sìngulas variedades chi, pro su restu, podent àere una grafia issoro, pro impreos locales. Sa norma iscrita de sa columna 4 proponet nudda àteru si non una variedade linguistica posta a modellu supplementare e cumplementare de is sìngulas variedades naturales chi sunt sa base bia e forte de sa limba sarda. In generale, is matessi trasformatziones non s'aplicant a is prèstidos dae àteras limbis: catalanu, ispagnolu, italianu.

1	2	3	4
	LATINU	pronùntzias e variedades sardas	norma iscrita Limba Sarda Comuna
b-, v-	BOVE (M)	[bœ] [boi]	boe
<i>In sa matessi manera : belu, bentu, binu...</i>			
k- + vocale palatale	COELU(M)	[^l kelu] [^l tʃelu] [^l helu]	chelu
<i>in sa matessi manera: chera, chìgiu...</i>			
d-	DOMO	[^l dɔmɔ] [^l dɔmu] [^l domu] [^l ðɔmɔ] [^l ɔmu]	domo
<i>In sa matessi manera: dente, dolu...</i>			
f-	FUNE(M)	[^l fune] [^l funi] [^l fũ?i)] [^l fũi] [^l une]	fune
<i>In sa matessi manera: filu, fine, fògia...</i>			
g-	GATTU(M)	[^l gatu] [^l ɣatu] [^l batu] [^l atu]	gatu
<i>In sa matessi manera: gama, gùturu...</i>			

fl-	FLORE(M)	[^l flɔrɛ]	frore
------------	----------	-----------------------	--------------

REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

		[¹ frɔɾɛ] [¹ frɔri] [¹ βrɔɾɛ] [¹ vrɔɾɛ] [¹ fjɔɾɛ] [fi ¹ ɔɾɛ] [vi ¹ ɔɾɛ] [βi ¹ ɔɾɛ] [¹ jɔɾɛ]	
<i>In sa matessi manera: fragare (vb.), frocu, froedda, frùmene...</i>			
p-	PANE(M)	[¹ pane] [¹ pani] [pāi] [¹ pāʔi] [¹ φane]	pane
<i>In sa matessi manera: pannu, pee, pilu...</i>			
t-	TEMPUS	[¹ tempuz(u)] [¹ tempus] [¹ tempusu]	tempus
<i>In sa matessi manera: tantu, terra, tèula, timere.(vb.)</i>			
-c-	LOCU(M)	[¹ loku] [¹ loɣu] [¹ lohu] [¹ loʔu]	logu
<i>In sa matessi manera: aboghinare (vb.), àghina, bighinu, boghe, fogu, nughe, paghe, sogha...</i>			
-p-	SAPA(M)	[¹ sapa] [¹ saβa] [¹ saφa]	saba
<i>In sa matessi manera: abe, nabu...</i>			
-t-	ACETU(M)	[¹ aketu] [a ¹ keδu] [a ¹ ʎeδu] [a ¹ ʔeδu] [a ¹ heδu] [a ¹ dʒeδu] [a ¹ dʒeru] [a ¹ ʒeδu]	aghedu
<i>In sa matessi manera: andadu, chida, meda, mudu, roda, seda...</i>			

REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

-g-	EGO	[¹ εɣɔ] [¹ dεɣɔ] [¹ εɔ] [¹ dεɔ] [¹ dεu] [¹ jeɔ] [¹ ʃεɔ] [¹ dzeɔ] [¹ dʒεɔ] [¹ ʒεɔ]	deo
<i>In sa matessi manera: fuire, sartàine, sùere, tèula...</i>			
-b-	NUBE(M)	[¹ nuβε] [¹ nuɣε] [¹ nuε] [¹ nui]	nue
<i>In sa matessi manera: àere (vb.), laore, lieru, seu, tàula, triulare (vb.), triulas....</i>			
-v-	NIVE(M)	[¹ nive] [¹ niβε] [¹ nie] [¹ nii] [¹ ni]	nie
<i>In sa matessi manera: boe, cau, nae, noe, nou/noa, ou, riu, traee...</i>			
-m-	RAMU(M)	[¹ ramu] [¹ rampu] [¹ rambu] [a ¹ rramu]	ramu
<i>In sa matessi manera: cama, nùmene, ràmene, sùmene...</i>			
-l-	SOLE(M)	[¹ sɔle] [¹ sɔli] [¹ sɔlli] [¹ sɔβi] [¹ sɔgwi] [¹ sɔɣwi] [¹ sɔpi] [¹ sɔʔi]	sole
<i>In sa matessi manera: belu, filu, malu, mela, mulu, pilu, solu...</i>			
-n-	MANU(M)	[¹ manu] [¹ mannu] [¹ mãũ] [¹ mãʔũ]	manu
<i>In sa matessi manera: canu, fenu, binu, sonu, luna...</i>			
-s-	NASU(M)	[¹ nazu] [¹ nasu]	nasu
<i>In sa matessi manera: fusu, pasare (vb.), pasu, rasu...</i>			

REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

cl-	CLARU(M)	[^l klaru] [^l kraru] [^l ʔaru] [^l tʃaru] [^l dʒaru] [^l jaru]	craru
<i>In sa matessi manera: crae, crèsia, cresura...</i>			
-cl-	OC(U)LU(M)	[^l oglu] [^l ogru] [^l okru] [^l orku] [^l oɣru] [^l oɣu] [^l olʔu] [^l ohru] [^l oju] [^l odʒu] [^l otʃu] [^l oʒu]	ogru
<i>In sa matessi manera: annigru, fenugru, magra, meriagru, mudegru, ograda, origra, peugru...</i>			
-cr-	ACRU(M)	[^l akru] [^l alʔu] [^l ahru] [^l aɣru] [^l draɣu] [^l arɣu] [^l argu] [^l arku] [^l algu]	agru
<i>In sa matessi manera: làgrima, sogru...</i>			
-cs-, (x)	MATAXA(M)	[ma ^l ɖasa]	madassa
<i>In sa matessi manera: lissia, lassare (vb.)...</i>			
-ct-	LECTU(M)	[^l letu]	letu
<i>In sa matessi manera: cotu, fatu...</i>			
-cj-	ACIARIU(M)	[a ^l θarju] [a ^l tarju] [a ^l tsarju] [a ^l tardzu] [a ^l tsardzu] [a ^l tsardʒu] [a ^l tʃardʒu] [a ^l sardʒu] [a ^l tsaʎu] [a ^l θaʎu] [a ^l taldzu] [a ^l tadʒu]	atzàrgiu
<i>In sa matessi manera: latzu, sedatzu...</i>			

REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

-qu-	AQUA(M)	[¹ aba] [¹ akwa]	abba
<i>In sa matessi manera: àbbila, ebba...</i>			
pl-	PLENU(M)	[¹ plenu] [¹ prenu] [pi ¹ enu] [¹ pjenu] [¹ tʃenu]	prenu
<i>In sa matessi manera: pranu, prànghere (vb.), prantu, pròere (vb.), prus...</i>			
-br-	LABRA (PLUR.)	[¹ laβra] [¹ lavra] [¹ lafra] [¹ larva] [¹ lara]	lavra
<i>In sa matessi manera: chilivru, colovra...</i>			
sc-	SCHOLA(M)	[is ¹ kɔla] [iʃ ¹ kɔla] [is ¹ ʔɔla] [i ¹ sɔla] [i ¹ χɔla] [¹ skɔla] [¹ skɔpa] [¹ skɔʔa]	iscola
<i>In sa matessi manera: iscala, ischire (vb.), iscudu, ischina, iscannu, iscurtzu</i>			
sp-	SPICA(M)	[is ¹ pika] [is ¹ piɣa] [iʃ ¹ piɣa] [is ¹ piʔa] [iʃ ¹ piha] [i ¹ piɣa] [¹ spiɣa]	ispiga
<i>In sa matessi manera: ispàghere, ispada, ispatzare, ispigru, ispina, isposu...</i>			
st-	STARE	[is ¹ tare] [is ¹ tari] [iʃ ¹ tare] [iʃ ¹ tare] [¹ stari] [¹ stai]	istare
<i>In sa matessi manera: istula, istàmene, isteddu</i>			

REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

-lb-	ALBU(M)	[^l albu] [^l arbu] [^l arβu] [^l aβru] [^l arvu]	arbu
<i>In sa matessi manera: arbèschida, arbada...</i>			
-lc-	FALCE(M)	[^l falke] [^l farke] [^l frake] [^l arke] [^l arʔe] [^l fai̯lke] [^l ha·le] [^l alʔe] [^l al·le] [^l fa]ke] [^l fart]e] [^l fart]i] [^l frat]i]	farche
<i>In sa matessi manera: carcàngiu, carchina, carche, corcare (vb.), durche, surcu...</i>			
-ll-	PELLE(M)	[^l pɛdɛ] [^l pɛdi]	pedde
<i>In sa matessi manera: caddu, coddu, modde, podda...</i>			
-lg-	ALGA	[^l alga] [^l arɣa] [^l arga] [^l ai̯lga] [^l ai̯lga] [^l aliha] [^l aliɣa] [^l aβiɣa] [^l aʔiɣa] [^l arɣia] [^l arɣa]	arga
<i>In sa matessi manera: mùrghere (vb.)...</i>			
-rg-	LARGU(M)	[^l largu] [^l larɣu] [^l algu] [^l ai̯lgu] [^l ai̯ɣu] [^l larɣu] [^l lraɣu]	largu
<i>In sa matessi manera: ispàrghere (vb.), màrghine, purga...</i>			

REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

-lp-	CULPA(M)	[¹ kurpa] [¹ kulpa] [¹ krupa] [¹ kui̯pa] [¹ kui̯lpa] [¹ kupa]	curpa
<i>In sa matessi manera: gürpinu, parpare (vb.), purpa...</i>			
-lt-	ALTU(M)	[¹ altu] [¹ artu] [¹ atu]	artu
<i>In sa matessi manera: sartu, sortu...</i>			
-nd-	QUANDO	[¹ kanɖɔ] [¹ kandɔ] [¹ kanɖu] [¹ kandu] [¹ kanɳɔ] [¹ kannɔ]	cando
<i>In sa matessi manera: andare (vb.), mandare, pràndere (vb.), prèndere (vb.), tùndere (vb.)...</i>			
-nf-	INFERNU(M)	[in ¹ ferru] [i ¹ ferru]	inferru
<i>In sa matessi manera: infùndere (vb.)...</i>			
-rb-, -rv-	ARBORE(M)	[¹ arbɔrɛ] [¹ arburɪ] [¹ alburɛ] [¹ arβɔrɛ] [¹ arβulɛ] [¹ arvɔrɛ] [¹ alvɔrɛ] [¹ ajvurɛ] [¹ avurɛ]	àrbore
<i>In sa matessi manera: barba, erba, cherbeddu, cherbu, corbe, corbu...</i>			
-rc-	PORCU(M)	[¹ porku] [¹ proku] [¹ polku] [¹ porʔu] [¹ proʔu] [¹ poj̯lku] [¹ polʔu] [¹ poj̯ku] [¹ poχu]	porcu
<i>In sa matessi manera: arcu, chercu, chircare (vb.), chircu, mèrcuris...</i>			

REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

-rcI-	COOPERCULU(M)	[ko'perku] [ʔo'pelʔu] [ʔo'preku] [ko'pertʃu] [ko'βerku] [kro'βerku] [koβetʃu] [ko'erku] [kro'peku] [kro'peʔu] [ko'βeɣru] [ko'veku]	cobercu
-rd-	SURDU(M)	[¹ surdu] [¹ surðu] [suldu] [¹ suðru] [¹ sruðu]	surdu
<i>In sa matessi manera: cardu, corda, cordiolu, lardu, pèrdere (vb.), pèrdighe...</i>			
-rt-	HORTU(M)	[¹ ortu] [¹ oltu] [¹ otu]	ortu
<i>In sa matessi manera: corte, forte, mortu, sorte...</i>			
-sc-	PISCARE	[pis ¹ kare] [pis ¹ kari] [pis ¹ kai] [pis ¹ ʔare] [pi ¹ kare] [pi ¹ χare] [pi ¹ sare] [pi ¹ fari]	piscare
<i>In sa matessi manera: cascare (vb.), iscala, musca, pasca, pische...</i>			
-scl/-stl-	MASC(U)LU(M)	[¹ maskulu] [¹ maskuru] [¹ maskru] [¹ masʔru] [¹ maʃkru] [¹ maskju] [¹ masku] [¹ maltʃu] [¹ maɣʃu] [¹ maʃju] [¹ maʃu]	mascru
<i>In sa matessi manera: iscra, iscraria, uscrare (vb.)...</i>			

REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

-sp-	VESPA(M)	[¹ bɛspɛ] [¹ bɛspi] [¹ ʎɛspɛ] [¹ dʒɛspɛ] [¹ dʒɛspi] [¹ ɛspa] [¹ ɛspɛ] [¹ ɛspi] [¹ ɛspu] [¹ ɛʃpa] [¹ ɛʃpɛ] [¹ ɛjɛpɛ] [¹ ɛpɛ] [¹ ɛspru]	bespe
-ss-	FOSSA(M)	[¹ fɔsa] [¹ ɔsa] [¹ ɔʃa]	fossa
<i>In sa matessi manera: èssere (vb.), grassu...</i>			
-st-	FESTA(M)	[¹ fɛsta] [¹ ɛsta] [¹ hɛsta] [¹ fɛʃta] [¹ fɛLta]	festa
<i>In sa matessi manera: àstula, canistedda, custu, fuste...</i>			
-tr-	PETRA(M)	[¹ pɛta] [¹ pɛdra] [¹ pɛɖa] [¹ pɛrɖa] [¹ pɛrda] [¹ pɛlda]	pedra
<i>In sa matessi manera: bidru, màdrighe, pedrosu, pudrigare (vb.)...</i>			
-ng-+ vocale palatale	PLANGERE	[¹ prɔngɛrɛ] [pi'ɔngɛrɛ] [¹ pjɔngɛrɛ] [¹ tjɔngɛrɛ] [¹ plɔɔdʒɛrɛ] [¹ plɔɔdʒiri] [¹ prɔɔdʒiri] [¹ prɔɔdʒi]	prànghere
<i>In sa matessi manera: chìnghere (vb.), fìnghere (vb.), pùnghere (vb.), tìnghere (vb.)...</i>			
-ngl- secundàriu	UNG(U)LA(M)	[¹ uŋgla] [¹ uŋgra] [¹ uŋga] [¹ undʒa] [¹ upa]	ungra
<i>In sa matessi manera: angrone, singru...</i>			

REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

-ngu-	LINGUA(M)	[^l limba] [^l liŋgwa]	limba
<i>In sa matessi manera: ambidda, ìmbena, sàmbene...</i>			
I+ vocale palatale iniziale	IENARIU(M)	[ge ^l narju] [ge ^l nardzu] [be ^l naldzu] [be ^l nardzu] [dʒe ^l nardʒu] [dze ^l naldzu] [be ^l nadzu]	ghennàrgiu
<i>In sa matessi manera: ghenna, ghetare (vb.)... Però: geunu, geunare (vb.)...</i>			
I+ vocale interna	MAIU(M)	[^l maju] [^l madʒu] [^l maʒu] [^l mau]	maju
yod + vocale iniziale	IUNCU(M)	[^l juŋku] [^l dʒuŋku] [^l ʒuŋku] [^l dʒuŋku]	giuncu
<i>In sa matessi manera: giunta...</i>			
-b + yod	RUBEU(M)	[^l ruβiu] [a ^l ruβju] [o ^l ruβju] [^l ruviu] [^l ruju] [^l ruʒu] [^l rudʒu] [^l rudzu] [^l ruɰdzu]	ruju
<i>In sa matessi manera: marruju...</i>			
-d + yod	HODIE	[^l ɔje] [^l ɔdze] [^l ɔʒe] [^l ɔe] [^l ɔi]	oe
<i>In sa matessi manera: merie, teu...</i>			
-d + yod	MODIU(M)	[^l moju] [^l modʒu] [^l modzu] [^l mojʒu] [^l moʒu] [^l mou] [^l moi]	moju
<i>In sa matessi manera: raju...</i>			

REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

<i>l + yod</i>	FILIU(M)	[¹ fiɫu] [¹ fillu] [¹ fiɫdʒu] [¹ fidʒu] [¹ idʒu] [¹ fidzu] [¹ hidzu] [¹ idzu] [¹ itsu] [¹ fiʒu]	<i>figiu</i>
<i>In sa matessi manera: chìgiu, lìgiu, mègius, ògiu, pigiu...</i>			
<i>n + yod</i>	VINEA(M)	[¹ bindʒa] [¹ vindʒa] [¹ indʒa] [¹ bindza] [¹ βindza] [¹ vindza] [¹ indza] [¹ intsa] [¹ bɪna]	<i>bingia</i>
<i>In sa matessi manera: angione, carcàngiu, castàngia, cungiare (vb.), làngiu, mandighìngiu...</i>			
<i>r + yod</i>	CORIU(M)	[¹ korju] [¹ ʔorju] [¹ kordzu] [¹ ʔordzu] [¹ kordʒu] [¹ ʔordʒu] [¹ koldzu] [¹ kroʒu] [¹ kodʒu] [¹ kojʒu] [¹ koɫu] [¹ ʔoɫu]	<i>còrgiu</i>
<i>In sa matessi manera: acanargiare (vb.), canàrgiu, corgiolu, iscorgiare (vb.), iscorgolare (vb.)...</i>			
<i>ti + vocale</i>	*PETTIA(M)	[¹ peta] [¹ petsa] [¹ pɛtʃa] [¹ pɛθa] [¹ pɛsa]	<i>petza</i>
<i>In sa matessi manera: pitzu, pratza, putzu...</i>			

5.3 Adatamentu paràulas dae àteras limbas

5.3.1 ce, ci, cia, cio, ciu

ce > **tze**, ci > **tzi**, cia > **tzia**, cio > **tzo**, -cio > **tzu**

es. it. *cinta* > **tzinta**, *cittadino* > **tzitadinu**, *provincia* > **provintzia**, *arancio* > **arantzu**, *ciuffo* > **tzufu**

5.3.2 ge, gi, gia, gio, giu

ge > **ge**, gi > **gi**, gia > **gia** es. it. *gente* > **gente**, *Genova* > **Gènova**, *Parigi* > **Parigi**, *giacchetta* > **giacheta**,

giornata > **giorronada**, *giustizia* > **giustitzia** es. it. *geografia* > **geografia**, *cardiologia* > **cardiologia**

5.3.3 gli + vocale

gli + vocale > **lli** + vocale

es. it. *maglia* > **màllia**,

5.3.4 gn + vocale

gn > **gn** o **nni**

es. it. *campagna* > **campagna** o **campànnia**

Pro s' it. *Sardegna*, s'apostivigat sa denumenatzione **Sardigna** isceti

5.3.5 sce, sci

sce > **isce**

es. *scena* > **iscena**

es. *sciropo* > **isciropu**

6. Artìculu

	ARTÌCULU DETERMINATIVU	ARTÌCULU INDETERMINATIVU
SINGULARE	su, sa	unu, una
PLURALE	sos, sas, is [1]	unos, unas [2]

[1]. Chi iscritet podet impreare **sos, sas**, o puru **is** pro ambos is gèneres.

[2]. Est impreadu in su sensu de s' it. "circa", es.: *in crèsia b'aiat **unos** chimbe òmines e **unas** chentu fèminas*

7. FORMATZIONE DE SU PLURALE

Su plurale de sustantivos e agetivos si format annanghende una **-s** a sa forma singulare in is paràulas chi finint in **-a, -e, -i, -o**, finas cando est atzentada. Is paràulas chi finint in **-u**, faghent su plurale mudende sa **u** in **os**: **mesa, mesas**

pane, panes

paneteri, paneteris

sero, seros

cafè, cafès.

in sa matessi manera is àteras paràulas in generale de origine istràngia, chi finint in **-à, -ì, -ò, -ù**, es.:

tribù, tribùs, bonu/-a,

bonos/-as

9. AGETIVU

9.0.1 Cumparativu

9.0.1.1 de ugualidade

- cantu (a), che (a), comente (e), (a) + sustantivu/pronùmene

- 9.0.1.2 de superioridade, de inferioridade

— **prus** + agg.

— **prus pagu** + agg.

9.0.2 Superlativu

9.0.2.1 relativu

— articulu determ. + **prus** + agg.

9.0.2.2 assolutu

— cun iteratzione agetivu: **mannu mannu, artu artu, etc.**

— agetivu + **a beru**

— **meda** + aggettivo

9.0.3 Comparativos e superlativos sintéticos

— **mègius**

— **peus**

9. Pronùmene

9.1 Pronùmenes personales

9.1.1 Sèrie tònica

		sugetu	formas oblicuas		
SING	1	deo	de, pro, ... me(ne)	a mie	cun megus
	2	tue	de, pro, ... te(ne)	a tie	cun tegus
	3	issu/issa [1], vostè [2]	a, cun, de, pro,... isse/issu/issa/vostè in/dae sese [3]		
PLUR	1	nois	a, cun, de, pro,... nois		
	2	bois	a, cun, de, pro,... bois		
	3	issos/issas	a, cun, de, pro,... issos/issas in/dae sese [4]		

[1]. In riferimentu a pessone si podet impreare finas **isse**

[2]. Forma de cortesia

[3]. Forma riflessiva

[4]. Forma riflessiva

9.1.2 Sèrie àtona

NÙMERU	PESSONE	GENERE	NON RIFLESSIVU		RIFLESSIVU
			dativu	acus.	
			1	mi	
2	ti				
3	masch	li, ddi [1]	lu, ddu [1]	si	
	fem.		la, dda [1]		
plurale	1	nos			
	2	bos			
	3	masch	lis, ddis [1]	los, ddos [1]	si
fem.	las, ddas [1]				

[1]. Chie iscriet podet seberare una de is duas formas

9.1.3 Particelle pronuminales

nde	riferidu a cosas, es.: a nde boles petza?
nche	riferito a logos, es.: a nche lu leas a domo?

9.2 Cumbinatzones de pronùmenes e partigheddas pronùmenesnales

	procliticos	encliticos
1 sing.	mi lu [1] /-a/-os/-as, mi nche lu /-a/-os/-as, o puru mi ddu /-a/-os/-as, mi nche ddu /-a/-os/-as, mi nde	mi-lu [1] /-a/-os/-as, mi-nche-lu /-a/-os/-as o puru mi-ddu /-a/-os/-as, mi-nche-ddu /-a/-os/-as mi-nde
2 sing	ti lu /-a/-os/-as, ti nche lu /-a/-os/-as, ti nde o puru ti ddu /-a/-os/-as, ti nche ddu /-a/-os/-as	ti-lu /-a/-os/-as, ti-nche-lu /-a/-os/-as, ti-nde o puru ti-ddu /-a/-os/-as, ti-nche-ddu /-a/-os/-as, ti-nde ti-nde
3 sing. Rifl.	bi lu /-a/-os/-as, bi nche lu /-a/-os/-as o puru si ddu /-a/-os/-as, si nche ddu /-a/-os/-as si nde, si nche, si nche nde si lu /-a/-os/-as o si ddu /-a/-os/-as si nche lu /-a/-os/-as o si nche ddu /-a/-os/-as	bi-lu /-a/-os/-as, bi-nche-lu /-a/-os/-as o puru si-ddu /-a/-os/-as, si-nche-ddu /-a/-os/-as bi-nde bi-nde si-nde, si-nche, si-nche-nde si-lu /-a/-os/-as o si-ddu /-a/-os/-as si-nche-lu /-a/-os/-as o si-nche-ddu /-a/-os/-as
1 pl.	nos lu /-a/-os/-as, nos nche lu /-a/-os/-as o puru nos ddu /-a/-os/-as, nos nche ddu /-a/-os/-as	nos-lu /-a/-os/-as, nos-nche-lu /-a/-os/-as o puru nos-ddu /-a/-os/-as, nos-nche-ddu /-a/-os/-as
2 pl.	bos lu /-a, bos nche lu /-a o puru bos ddu /-a, bos nche ddu /-a	bos-lu /-a, bos-nche-lu /-a o puru bos-ddu /-a, bos-nche-ddu /-a
3 pl. rifl.	bi lu /-a/-os/-as o puru si ddu /-a/-os/-as si nde, si nche, si nche nde si lu /-a/-os/-as o si ddu /-a/-os/-as si nche lu /-a/-os/-as o si nche ddu /-a/-os/-as	bi-lu /-a/-os/-as o puru si-ddu /-a/-os/-as si-nde, si-nche, si-nche-nde si-lu /-a/-os/-as o si-ddu /-a/-os/-as si-nche-lu /-a/-os/-as o si-nche-ddu /-a/-os/-as

[1]. Chie iscritet podet seberare intre is duas formas cun *lu*, *la*, *los* o cudda cun *ddu*, *dda*, *ddos*.

11. pronùmenes e agetivos possessivos

		SINGULARE		PLURALE	
		maschile	feminile	maschile	feminile
SING	1	<i>meu/miu</i>	<i>mea/mia</i>	<i>meos/mios</i>	<i>meas/mias</i>
	2	<i>tuo</i>	<i>tua</i>	<i>tuos</i>	<i>tuas</i>
	3	<i>suo</i>	<i>sua</i>	<i>suos</i>	<i>suas</i>
PLUR	1	<i>nostru</i>	<i>nostra</i>	<i>nostros</i>	<i>nostras</i>
	2	<i>bostru</i>	<i>bostra</i>	<i>bostros</i>	<i>bostras</i>
	3	<i>issoro</i>			

12. Pronùmenes e agetivos dimostrativos

	de pessones e cosas	de pessones e cosas
sing.	custu [1]	custa
	cussu	cussa
	cuddu	cudda
plur.	custos	custas
	cussos	cussas
	cuddos	cuddas

[1]. Cherende, si podent impreare finas is formas singulares referidas a pessones custe (I), cusse (II), cudde (III).

13. Pronùmenes relativos

chi

es.: *su libru **chi** apo lèghidu eris est bellu*

14. Pronùmenes interrogativos

ite (referidu a cosas), es.: ***ite** boles a mandigare*

chie (referidu a pessones), es.: ***chie** est su professore tuo?*

cale, cales, es.: ***cale** est su logu chi t'agradat de prus?*, etc.

cantu, canta, cantos, cantas, es.: ***cantu** costat custu libru?*, etc.

15. Avèrbios e locutziones averbiales

Modu	Logu	Tempus	Cantidade	Afirmatzione Negatzione Duda	Interrogativos
bene	- inoghe	- como; immoe	- meda	- ei, eja, emo	- ello/ellus
-male	- a/dae inoghe	- deretu	- paritzu, a, os,	- de seguru	- comente
-mègius	- a/in/dae cue	- a pustis	as	- pròpiu	- cando
-peus	- a/in/dae ue	- in antis	- bastante, es	- a beru	- ite
-gosi; aici	- a/in/dae	- in fatu	- pagu	- sena duda	- ue
-comente	cuddae	- cando	- nudda	- in totu	- a ue
-a gherra	- a/in/dae foras	- semper	- in pessu		- in ue
-a mala gana	- addae	- chitzo	- agigu		
-a mala bògia	- in/a dae in	- tardu	- belle	- no, nono	
-a discansu	antis	- eris	- agiomai	- in nudda	
-in presse	- a/in dae	- oe	- in/de mancu		
-a lestru	segus	- oe in die	- gosi	- forsis	
-a sa revessa	- a/in segus	- cras	- gasi	- baddu	
-a s'imbesse	- a/in/dae	- ocannu	- mescamente	- chissai	
-a bellu	subra	- annoas	- pagu prus o	- s'in casu	
-a forte	- a/in/dae suta	- pusticràs	mancu		
-petzi/isceti/feti	- a/in/dae susu	- gianteris	- de prus		
-ebbia	- a/in/dae	- a de die	- in prus		
-craru	giosso	- a de note	- galu		
-a sa ritza	- a/in/dae pitzu	- a mangianu	- finas		
-a caddu	- a inghiriu	- a merie	- prus pagu		
-a sa grussera	- a/in/dae palas	- a sero	- a su nessi		
-de rugradis	- a/in/dae totue	- cando non	- a su mancu		
-de badas	- a/in/dae	cando			
-de repente	nuddue	- a bias			
-totu in unu	- a/dae probe	- mai			
-a s'ispessada	- a/dae curtzu	- una bia			
-a fortza	- a/dae largu	- tando			
-oru-oru	- a/dae tesu	- luego			
-curre-curre	- a gosi	- a mesu die			
-laris-laris	- a gasi	- a mesu note			
-rue-rue	- a/in aterue	- a s'ispissu			
-faghe-faghe	- a/in/dae intro	- a s'ora			
-cua-cua	- in logu	- giai			
-fui-fui	- cara a cara	- in fines			
-in curtzu					
-in cara					
-cunforma a					
-a malu					

16. CONGIUNTZIONES

Copulativas	<i>e, finas, fintzas, ne/nen</i>
Disgiuntivas	<i>o</i>
Aversativas	<i>ma, però, prus a prestu, sende gasi, de su restu, antis, imbetzes, cando chi, in càmbiu</i>
Decrarativas	<i>custu non custu, difatis, pro nàrrere, unu paragone, pro esempru</i>
Agiuntivas	<i>finas, peri, in prus</i>
Conclusivas	<i>duncas, pro custu, pro cussu, tando</i>
Currelativas	<i>siat...siat, gasi...comente, tantu...chi</i>
Causales	<i>ca, sigomente</i>
Cumparativas	<i>prus...chi non, prus pagu...chi non, mègius...chi non,</i>
Cuntzessivas	<i>sende chi, mancari,</i>
Conditzionales	<i>bastis chi, bastat chi, si no est chi,</i>
Consecutivas	<i>a su puntu chi</i>
Etzetuativas	<i>francu</i>
Interrogativas	<i>comente, pro ite</i>
Modales	<i>che, comente</i>
Temporales	<i>onni/ogni bia chi, finas a cando, in s'interi, in pessu chi</i>

17. PREPOSITZIONES

Pròprias	<i>a, de, dae, in, cun, pro, intre, tra</i>
Impròprias	<i>suta, subra, a pustis, in antis, foras, intro, a inghiriu, contra, sena, a curtzu, a tesu, a largu, in dedda, in prus, in s'oru, paris, in fatu, etc.</i>
Locutziones Prepositivas	<i>in mesu de, in parte de, in càmbiu de, in cara de, paris cun, conca a, chirru a, cara a, pro mèdiu de</i>
Agetivos/nùmenes	<i>francu, tràmite</i>
Partitzìpios	<i>mediante, durante, rasente</i>

18. Pronùmenes indefinidos

calicunu/-a,

unos cantos, unas cantas

carchi

nemos

nudda

perunu/-a

àteru/-a/-os/-as

unu/-a/-os/-as

ambos/-as

onniunu/-a, ognunu/-a

meda/-as

totu/-us

pagu/-os/-as

cale si siat cosa

matessi

pròpiu/-a/-os/-as

bastante

tropu

prus pagu

19. Numerales

NUMERALES	CARDINALES	ORDINALES
1	<i>unu, una</i>	<i>primu/-a/-os/-as, su/-a/-os/as de unu</i>
2	<i>duos, duas</i>	<i>segundu/-a/-os/-as, su/-a/-os/as de duos</i>
3	<i>tres</i>	<i>su/-a/-os/as de tres</i>
4	<i>bator</i>	<i>su/-a/-os/as de bator</i>
5	<i>chimbe</i>	<i>su/-a/-os/as de chimbe</i>
6	<i>ses</i>	<i>su/-a/-os/as de ses</i>
7	<i>sete</i>	<i>su/-a/-os/as de sete...</i>
8	<i>oto</i>	
9	<i>noe</i>	
10	<i>deghe</i>	
11	<i>ùndighi</i>	
12	<i>dòighi</i>	
13	<i>trèighi</i>	
14	<i>batòrdighi</i>	
15	<i>bindighi</i>	
16	<i>sèighi</i>	
17	<i>deghessete</i>	
18	<i>degheoto</i>	
19	<i>deghennoe</i>	
20	<i>binti</i>	
21	<i>bintunu</i>	
22	<i>bintiduos</i>	
23	<i>bintitrès</i>	
24	<i>bintibator</i>	
25	<i>bintighimbe</i>	
26	<i>bintisès</i>	
27	<i>bintisete</i>	
28	<i>bintoto</i>	
29	<i>bintinoe</i>	
30, 31, 32	<i>trinta, trintunu, trintaduos/-as...</i>	
40	<i>baranta</i>	
50	<i>chimbanta</i>	
60	<i>sessanta</i>	
70	<i>setanta</i>	
80	<i>otanta</i>	
90	<i>noranta</i>	

REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

100	<i>chentu</i>	
101	<i>chentu e unu...</i>	
200	<i>dughentos/-as</i>	
300	<i>treghentos/-as</i>	
400	<i>batorghentos/-as</i>	
500	<i>chimbighentos/-as</i>	
600	<i>seschentos/-as</i>	
700	<i>setighentos/-as</i>	
800	<i>otighentos/-as</i>	
900	<i>noighentos/-as</i>	
1000	<i>milli</i>	
2000	<i>duamigia</i>	
3000	<i>tres migia</i>	
4000	<i>bator migia</i>	
5000	<i>chimbe migia</i>	
6000	<i>ses migia</i>	
7000	<i>sete migia</i>	
8000	<i>oto migia</i>	
9000	<i>noe migia</i>	
10.000	<i>deghe migia...</i>	
100.000	<i>chentu migia</i>	
101.000	<i>chentu e una migia</i>	
102.000	<i>chentu e duas migia...</i>	
200.000	<i>dughentamigia</i>	
300.000	<i>treghentamigia</i>	
1.000.000 2.000.000	<i>unu milione, duos millones...</i>	
1.000.000.000	<i>unu milliardu, duos milliardos...</i>	
2.000.000.000		

Pro inditare cantidades arossimativas: **deggina, bintina, trintina, barantina, chimbantina, sessantina, setantina, otantina, norantina, chentina**

20. Verbos auxiliares

èssere

INDICATIVU					
<i>presente</i>		<i>imperfetu</i>	<i>passadu pròssimu</i>	<i>passadu imperfetu</i>	
<i>deo</i>	so	fia	so istadu	fia istadu	
<i>tue</i>	ses	fias	ses istadu	fias istadu	
<i>isse</i>	est	fiat	est istadu	fiat istadu	
<i>nois</i>	semus	fiamus	semus istados;-as	fiamus istados;-as	
<i>bois</i>	seis	fiais	seis istados;-as	fiais istados, -as	
<i>issos</i>	sunt	fiant	sunt istados, -as	fiant istados, -as	
<i>fùturu</i>		<i>fùturu anteriore</i>			
<i>deo</i>	apo a èssere	apo a èssere istadu			
<i>tue</i>	as a èssere	as a èssere istadu			
<i>isse</i>	at a èssere	at a èssere istadu			
<i>nois</i>	amus a èssere	amus a èssere istados, -as			
<i>bois</i>	ais a èssere	ais a èssere istados, -as			
<i>issos</i>	ant a èssere	ant a èssere istados, -as			
CONGIUNTIVU					
<i>presente</i>		<i>imperfetu</i>	<i>passadu</i>	<i>trapassadu</i>	
<i>deo</i>	sia	essere	sia istadu	essere istadu	
<i>tue</i>	sias	esseres	sias istadu	esseres istadu	
<i>isse</i>	siat	esseret	siat istadu	esseret istadu	
<i>nois</i>	siamus	esseremus	siamus istados, -as	esseremus istados, -as	
<i>bois</i>	siais	essereis	siais istados, -as	essereis istados, -as esserent	
<i>issos</i>	siant	esserent	siant istados, -as	istados, -as	
CONDIZIONALE					
<i>presente</i>			<i>passadu</i>		
	dia èssere		dia èssere istadu		
	dias èssere dias		èssere istadu		
	diat èssere		diat èssere istadu		
	diamus èssere		diamus èssere istados, -as		
	diais èssere		diais èssere istados, -as		
	diant èssere		diant èssere istados, -as		
IMPERATIVU			INFINITU		PART.
<i>forma positiva</i>		<i>forma negativa</i>	<i>presente</i>	<i>passadu</i>	<i>passadu</i>
<i>tue</i>	sias	non sias	èssere	èssere istadu	istadu
<i>isse</i>	siat	non siat			
<i>nois</i>	siamus	non siamus			
<i>bois</i>	siais	non siais			
<i>issos</i>	siant	non siant			
			GERUNDIU		
			<i>Presente</i>	<i>passadu</i>	
			essende	essende istadu	

àere

INDICATIVU					
<i>presente</i>		<i>imperfetu</i>	<i>passadu pròssimu</i>	<i>passadu imperfetu</i>	
<i>deo</i>	apo	aia	apo àpidu	aia àpidu	
<i>tue</i>	as	aias	as àpidu	aias àpidu	
<i>isse</i>	at	aiat	at àpidu	aiat àpidu	
<i>nois</i>	amus	aìamus	amus àpidu	aìamus àpidu	
<i>bois</i>	ais	aiais	ais àpidu	aiais àpidu	
<i>issos</i>	ant	aiant	ant àpidu	aiant àpidu	
<i>fùturu</i>		<i>fùturu anteriore</i>			
<i>deo</i>	apo a àere	apo a àere àpidu			
<i>tue</i>	as a àere	as a àere àpidu			
<i>isse</i>	at a àere	at a àere àpidu			
<i>nois</i>	amus a àere	amus a àere àpidu			
<i>bois</i>	ais a àere	ais a àere àpidu			
<i>issos</i>	ant a àere	ant a àere àpidu			
CONGIUNTIVU					
<i>presente</i>		<i>imperfetu</i>	<i>passadu</i>	<i>trapassadu</i>	
<i>deo</i>	apa	aere	apa àpidu	aere àpidu	
<i>tue</i>	apas	aeres	apas àpidu	aeres àpidu	
<i>isse</i>	apat	aeret	apat àpidu	aeret àpidu	
<i>nois</i>	apamus	aeremus	apamus àpidu	aeremus àpidu	
<i>bois</i>	apais	aereis	apais àpidu	aereis àpidu	
<i>issos</i>	apant	aerent	apant àpidu	aerent àpidu	
CONDIZIONALE					
<i>presente</i>			<i>passadu</i>		
<i>deo</i>	dia àere		dia àere àpidu		
<i>tue</i>	dias àere		dias àere àpidu		
<i>isse</i>	diat àere		diat àere àpidu		
<i>nois</i>	diamus àere		diamus àere àpidu		
<i>bois</i>	diais àere		diais àere àpidu		
<i>issos</i>	diant àere		diant àere àpidu		
IMPERATIVU			INFINITU		PART.
<i>forma positiva</i>		<i>forma negativa</i>	<i>presente</i>	<i>passadu</i>	<i>passadu</i>
<i>tue</i>	apas	non apas	àere	àere àpidu	àpidu
<i>isse</i>	apat	non apat			
<i>nois</i>	apamus	non apamus			
<i>bois</i>	apais	non apais			
<i>issos</i>	apant	non apant			
			GERUNDIU		
			<i>Presente</i>		<i>passadu</i>
			aende		aende àpidu

21. verbos regulares

cantare

INDICATIVU					
<i>presente</i>		<i>imperfetu</i>	<i>passadu pròssimu</i>	<i>passadu imperfetu</i>	
<i>deo</i>	canto	cantaia	apo cantadu	aia cantadu	
<i>tue</i>	cantas	cantaiais	as cantadu	aias cantadu	
<i>isse</i>	cantat	cantaiaiat	at cantadu	aiat cantadu	
<i>nois</i>	cantamus	cantaìamus	amus cantadu	aìamus cantadu	
<i>bois</i>	cantades	cantaiais	ais cantadu	aiais cantadu	
<i>issos</i>	cantant	cantaiaiant	ant cantadu	aiant cantadu	
<i>fùturu</i>		<i>fùturu anteriore</i>			
<i>deo</i>	apo a cantare	apo a àere cantadu			
<i>tue</i>	as a cantare	as a àere cantadu			
<i>isse</i>	at a cantare	at a àere cantadu			
<i>nois</i>	amus a cantare	amus a àere cantadu			
<i>bois</i>	ais a cantare	ais a àere cantadu			
<i>issos</i>	ant a cantare	ant a àere cantadu			
CONGIUNTIVU					
<i>presente</i>		<i>imperfetu</i>	<i>passadu</i>	<i>trapassadu</i>	
<i>deo</i>	cante	cantare	apa cantadu	aere cantadu	
<i>tue</i>	cantes	cantares	apas cantadu	aeres cantadu	
<i>isse</i>	cantet	cantaret	apat cantadu	aeret cantadu	
<i>nois</i>	cantemus	cantaremus	apamus cantadu	aeremus cantadu	
<i>bois</i>	canteis	cantareis	apais cantadu	aereis cantadu	
<i>issos</i>	cantent	cantarent	apant cantadu	aerent cantadu	
CONDIZIONALE					
<i>presente</i>			<i>passadu</i>		
<i>deo</i>	dia cantare		dia àere cantadu		
<i>tue</i>	dias cantare		dias àere cantadu		
<i>isse</i>	diat cantare		diat àere cantadu		
<i>nois</i>	diamus cantare		diamus àere cantadu		
<i>bois</i>	diais cantare		diais àere cantadu		
<i>issos</i>	diant cantare		diant àere cantadu		
IMPERATIVU			INFINITU		PART.
<i>forma positiva</i>		<i>forma negativa</i>	<i>presente</i>	<i>passadu</i>	<i>passadu</i>
<i>tue</i>	canta	non cantes	cantare	àere cantadu	cantadu
<i>isse</i>	cantet	non cantet			
<i>nois</i>	cantemus	non cantemus			
<i>bois</i>	cantade	non canteis			
<i>issos</i>	cantent	non cantent			
			GERUNDIU		
			<i>Presente</i>	<i>passadu</i>	
			cantende	aende cantadu	
In sa matessi manera: andare, camminare, istimare, faeddare, colare, leare, pesare, ascurtare, cumandare, dassare, costumare, campare, etc					

timere

INDICATIVU					
<i>presente</i>		<i>imperfetu</i>	<i>passadu pròssimu</i>	<i>passadu imperfetu</i>	
<i>deo</i>	timo	timia	apo timidu	aia timidu	
<i>tue</i>	times	timias	as timidu	aias timidu	
<i>isse</i>	timet	timiat	at timidu	aiat timidu	
<i>nois</i>	timimus	timiamus	amus timidu	aìamus timidu	
<i>bois</i>	timides	timiais	ais timidu	aiais timidu	
<i>issos</i>	timent	timiant	ant timidu	aiant timidu	
<i>fùturu</i>		<i>fùturu anteriore</i>			
<i>deo</i>	apo a timere	apo a àere timidu			
<i>tue</i>	as a timere	as a àere timidu			
<i>isse</i>	at a timere	at a àere timidu			
<i>nois</i>	amus a timere	amus a àere timidu			
<i>bois</i>	ais a timere	ais a àere timidu			
<i>issos</i>	ant a timere	ant a àere timidu			
CONGIUNTIVU					
<i>presente</i>		<i>imperfetu</i>	<i>passadu</i>	<i>trapassadu</i>	
<i>deo</i>	tima	timere	apa timidu	aere timidu	
<i>tue</i>	timas	timeres	apas timidu	aeres timidu	
<i>isse</i>	timat	timeret	apat timidu	aeret timidu	
<i>nois</i>	timamus	timeremus	apamus timidu	aeremus timidu	
<i>bois</i>	timais	timereis	apais timidu	aereis timidu	
<i>issos</i>	timant	timerent	apant timidu	aerent timidu	
CONDIZIONALE					
<i>presente</i>			<i>passadu</i>		
<i>deo</i>	dia timere		dia àere timidu		
<i>tue</i>	dias timere		dias àere timidu		
<i>isse</i>	diat timere		diat àere timidu		
<i>nois</i>	diamus timere		diamus àere timidu		
<i>bois</i>	diais timere		diais àere timidu		
<i>issos</i>	diant timere		diant àere timidu		
IMPERATIVU			INFINITU		PART.
<i>forma positiva</i>		<i>forma negativa</i>	<i>presente</i>	<i>passadu</i>	<i>passadu</i>
<i>tue</i>	time	non timas	timere	àere timidu	timidu
<i>isse</i>	timat	non timat			
<i>nois</i>	timamus	non timamus			
<i>bois</i>	timide	non timais			
<i>issos</i>	timant	non timant			
			GERUNDIU		
			<i>Presente</i>		<i>passadu</i>
			timende		aende timidu
in sa matessi manera: pèrdere, tòddere, mòere, etc					

finire

INDICATIVU					
<i>presente</i>		<i>imperfetu</i>	<i>passadu pròssimu</i>	<i>passadu imperfetu</i>	
<i>deo</i>	fino	finia	apo finidu	aia finidu	
<i>tue</i>	finis	finias	as finidu	aias finidu	
<i>isse</i>	finit	finiat	at finidu	aiat finidu	
<i>nois</i>	finimus	finìamus	amus finidu	aiamus finidu	
<i>bois</i>	finides	finiais	ais finidu	aiais finidu	
<i>issos</i>	finint	finiant	ant finidu	aiant finidu	
<i>fùturu</i>		<i>fùturu anteriore</i>			
<i>deo</i>	apo a finire	apo a àere finidu			
<i>tue</i>	as a finire	as a àere finidu			
<i>isse</i>	at a finire	at a àere finidu			
<i>nois</i>	amus a finire	amus a àere finidu			
<i>bois</i>	ais a finire	ais a àere finidu			
<i>issos</i>	ant a finire	ant a àere finidu			
CONGIUNTIVU					
<i>presente</i>		<i>imperfetu</i>	<i>passadu</i>	<i>trapassadu</i>	
<i>deo</i>	fina	finire	apa finidu	aere finidu	
<i>tue</i>	finas	finires	apas finidu	aeres finidu	
<i>isse</i>	finat	finiret	apat finidu	aeret finidu	
<i>nois</i>	finamus	finiremus	apamus finidu	aeremus finidu	
<i>bois</i>	finais	finireis	apais finidu	aereis finidu	
<i>issos</i>	finant	finirent	apant finidu	aerent finidu	
CONDIZIONALE					
<i>presente</i>			<i>passadu</i>		
<i>deo</i>	dia finire		dia àere finidu		
<i>tue</i>	dias finire		dias àere finidu		
<i>isse</i>	diat finire		diat àere finidu		
<i>nois</i>	diamus finire		diamus àere finidu		
<i>bois</i>	diais finire		diais àere finidu		
<i>issos</i>	diant finire		diant àere finidu		
IMPERATIVU			INFINITU		PART.
<i>forma positiva</i>		<i>forma negativa</i>	<i>presente</i>	<i>passadu</i>	<i>passadu</i>
<i>tue</i>	fini	non finas	finire	àere finidu	finidu
<i>isse</i>	finat	non finat			
<i>nois</i>	finamus	non finamus			
<i>bois</i>	finais	non finais			
<i>issos</i>	finant	non finant			
			GERÙNDIU		
			<i>Presente</i>	<i>passadu</i>	
			finende	aende finidu	
In sa matessi manera: fuire, cunduire, collire, faddire, mutire, cosire, trasire, etc.					

22. verbos irregulares

tènnere

INDICATIVU					
<i>presente</i>		<i>imperfetu</i>	<i>passadu pròssimu</i>	<i>passadu imperfetu</i>	
<i>deo</i>	tèngio	tenia	apo tentu	aia tentu	
<i>tue</i>	tenes	tenias	as tentu	aias tentu	
<i>isse</i>	tenet	teniat	at tentu	aiat tentu	
<i>nois</i>	tenimus	teniamus	amus tentu	aìamus tentu	
<i>bois</i>	tenides	teniais	ais tentu	aiais tentu	
<i>issos</i>	tenent	teniant	ant tentu	aiant tentu	
<i>fùturu</i>		<i>fùturu anteriore</i>			
<i>deo</i>	apo a tènnere	apo a àere tentu			
<i>tue</i>	as a tènnere	as a àere tentu			
<i>isse</i>	at a tènnere	at a àere tentu			
<i>nois</i>	amus a tènnere	amus a àere tentu			
<i>bois</i>	ais a tènnere	ais a àere tentu			
<i>issos</i>	ant a tènnere	ant a àere tentu			
CONGIUNTIVU					
<i>presente</i>		<i>imperfetu</i>	<i>passadu</i>	<i>trapassadu</i>	
<i>deo</i>	tèngia	tennere	apa tentu	aere tentu	
<i>tue</i>	tèngias	tenneres	apas tentu	aeres tentu	
<i>isse</i>	tèngiat	tenneret	apat tentu	aeret tentu	
<i>nois</i>	tengiamus	tenneremus	apamus tentu	aeremus tentu	
<i>bois</i>	tengiais	tennereis	apais tentu	aereis tentu	
<i>issos</i>	tèngiant	tennerent	apant tentu	aerent tentu	
CONDIZIONALE					
<i>presente</i>			<i>passadu</i>		
<i>deo</i>	dia tènnere		dia àere tentu		
<i>tue</i>	dias tènnere		dias àere tentu		
<i>isse</i>	diat tènnere		diat àere tentu		
<i>nois</i>	diamus tènnere		diamus àere tentu		
<i>bois</i>	diais tènnere		diais àere tentu		
<i>issos</i>	diant tènnere		diant àere tentu		
IMPERATIVU			INFINITU		PART.
<i>forma positiva</i>		<i>forma negativa</i>	<i>presente</i>	<i>passadu</i>	<i>passadu</i>
<i>tue</i>	tene	non tèngias	tènnere	àere tentu	tentu
<i>isse</i>	tèngiat	non tengiat			
<i>nois</i>	tengiamus	non tengiamus			
<i>bois</i>	tengiais	non tengiais			
<i>issos</i>	tèngiant	non tèngiant			
			GERÙNDIU		
			<i>Presente</i>		<i>passadu</i>
			tenende		aende tentu
In sa matessi manera: cuntènnere, otènnere, pònneru (pp. postu), propònneru (pp. propostu)					

dare

INDICATIVU					
<i>presente</i>		<i>imperfetu</i>	<i>passadu pròssimu</i>	<i>passadu imperfetu</i>	
<i>deo</i>	dao	daia	apo dadu	aia dadu	
<i>tue</i>	das	daias	as dadu	aias dadu	
<i>isse</i>	dat	daiat	at dadu	aiat dadu	
<i>nois</i>	damus	daìamus	amus dadu	aìamus dadu	
<i>bois</i>	dais	daiais	ais dadu	aiais dadu	
<i>issos</i>	dant	daiant	ant dadu	aiant dadu	
<i>fùturu</i>		<i>fùturu anteriore</i>			
<i>deo</i>	apo a dare	apo a àere dadu			
<i>tue</i>	as a dare	as a àere dadu			
<i>isse</i>	at a dare	at a àere dadu			
<i>nois</i>	amus a dare	amus a àere dadu			
<i>bois</i>	ais a dare	aiais a àere dadu			
<i>issos</i>	ant a dare	ant a àere dadu			
CONGIUNTIVU					
<i>presente</i>		<i>imperfetu</i>	<i>passadu</i>	<i>trapassadu</i>	
<i>deo</i>	dia	dare	apa dadu	aere dadu	
<i>tue</i>	dias	dares	apas dadu	aeres dadu	
<i>isse</i>	diat	daret	apat dadu	aeret dadu	
<i>nois</i>	diamus	daremus	apamus dadu	aeremus dadu	
<i>bois</i>	diais	dareis	apais dadu	aereis dadu	
<i>issos</i>	diant	darent	apant dadu	aerent dadu	
CONDIZIONALE					
<i>presente</i>			<i>passadu</i>		
<i>deo</i>	dia dare		dia àere dadu		
<i>tue</i>	dias dare		dias àere dadu		
<i>isse</i>	diat dare		diat àere dadu		
<i>nois</i>	diamus dare		diamus àere dadu		
<i>bois</i>	diais dare		diais àere dadu		
<i>issos</i>	diant dare		diant àere dadu		
IMPERATIVU			INFINITU		PART.
<i>forma positiva</i>		<i>forma negativa</i>	<i>presente</i>	<i>passadu</i>	<i>passadu</i>
<i>tue</i>	dae	non dias	dare	àere dadu	dadu
<i>isse</i>	diat	non diat			
<i>nois</i>	diamus	non diamus			
<i>bois</i>	dage	non diais			
<i>issos</i>	diant	non diant			
			GERÙNDIU		
			<i>Presente</i>		<i>passadu</i>
			dende		aende dadu

segare

INDICATIVU					
<i>presente</i>		<i>imperfetu</i>	<i>passadu pròssimu</i>	<i>passadu imperfetu</i>	
<i>deo</i>	sego	segaia	apo segadu	aia segadu	
<i>tue</i>	segas	segaiais	as segadu	aias segadu	
<i>isse</i>	segat	segaiait	at segadu	aiat segadu	
<i>nois</i>	segamus	segaiaimus	amus segadu	aiaimus segadu	
<i>bois</i>	segades	segaiais	ais segadu	aiais segadu	
<i>issos</i>	segant	segaiaiant	ant segadu	aiaiant segadu	
<i>fùturu</i>		<i>fùturu anteriore</i>			
<i>deo</i>	apo a segare	apo a àere segadu			
<i>tue</i>	as a segare	as a àere segadu			
<i>isse</i>	at a segare	at a àere segadu			
<i>nois</i>	amus a segare	amus a àere segadu			
<i>bois</i>	ais a segare	ais a àere segadu			
<i>issos</i>	ant a segare	ant a àere segadu			
CONGIUNTIVU					
<i>presente</i>		<i>imperfetu</i>	<i>passadu</i>	<i>trapassadu</i>	
<i>deo</i>	seghe	segare	apa segadu	aere segadu	
<i>tue</i>	seghe	segares	apas segadu	aeres segadu	
<i>isse</i>	segghet	segaret	apat segadu	aeret segadu	
<i>nois</i>	segghemus	segaremus	apamus segadu	aeremus segadu	
<i>bois</i>	seggheis	segareis	apais segadu	aereis segadu	
<i>issos</i>	segghent	segarent	apant segadu	aerent segadu	
CONDIZIONALE					
<i>presente</i>			<i>passadu</i>		
<i>deo</i>	dia segare		dia àere segadu		
<i>tue</i>	dias segare		dias àere segadu		
<i>isse</i>	diat segare		diat àere segadu		
<i>nois</i>	diamus segare		diamus àere segadu		
<i>bois</i>	diais segare		diais àere segadu		
<i>issos</i>	diant segare		diant àere segadu		
IMPERATIVU			INFINITU		PART.
<i>forma positiva</i>		<i>forma negativa</i>	<i>presente</i>	<i>passadu</i>	<i>passadu</i>
<i>tue</i>	sega	non seghe	segare	àere segadu	segadu
<i>isse</i>	segghet	non segghet			
<i>nois</i>	segghemus	non segghemus			
<i>bois</i>	segade	non seggheis			
<i>issos</i>	segghent	non segghent			
			GERUNDIU		
			<i>Presente</i>		<i>passadu</i>
			segghende		aende segadu
In sa matessi manera: apeigare, fraigare, mandigare					

còghere

INDICATIVU					
<i>presente</i>		<i>imperfetu</i>	<i>passadu pròssimu</i>	<i>passadu imperfetu</i>	
<i>deo</i>	cogo	coghia	apo cotu	aia cotu	
<i>tue</i>	coghes	coghias	as cotu	aias cotu	
<i>isse</i>	coghet	coghiat	at cotu	aiat cotu	
<i>nois</i>	coghimus	coghiamus	amus cotu	aìamus cotu	
<i>bois</i>	coghides	coghiais	ais cotu	aiais cotu	
<i>issos</i>	coghent	coghiant	ant cotu	aiant cotu	
<i>fùturu</i>		<i>fùturu anteriore</i>			
<i>deo</i>	apo a còghere	apo a àere cotu			
<i>tue</i>	as a còghere	as a àere cotu			
<i>isse</i>	at a còghere	at a àere cotu			
<i>nois</i>	amus a còghere	amus a àere cotu			
<i>bois</i>	ais a còghere	ais a àere cotu			
<i>issos</i>	ant a còghere	ant a àere cotu			
CONGIUNTIVU					
<i>presente</i>		<i>imperfetu</i>	<i>passadu</i>	<i>trapassadu</i>	
<i>deo</i>	coga	coghene	apa cotu	aere cotu	
<i>tue</i>	cogas	cogheres	apas cotu	aeres cotu	
<i>isse</i>	cogat	cogheret	apat cotu	aeret cotu	
<i>nois</i>	cogamus	cogheremus	apamus cotu	aeremus cotu	
<i>bois</i>	cogais	coghereis	apais cotu	aereis cotu	
<i>issos</i>	cogant	cogherent	apant cotu	aerent cotu	
CONDIZIONALE					
<i>presente</i>			<i>passadu</i>		
<i>deo</i>	dia còghere		dia àere cotu		
<i>tue</i>	dias còghere		dias àere cotu		
<i>isse</i>	diat còghere		diat àere cotu		
<i>nois</i>	diamus còghere		diamus àere cotu		
<i>bois</i>	diais còghere		diais àere cotu		
<i>issos</i>	diant còghere		diant àere cotu		
IMPERATIVU			INFINITU		PART.
<i>forma positiva</i>		<i>forma negativa</i>	<i>presente</i>	<i>passadu</i>	<i>passadu</i>
<i>tue</i>	coghe	non cogas	còghere	àere cotu	cotu
<i>isse</i>	cogat	non cogat			
<i>nois</i>	cogamus	non cogamus			
<i>bois</i>	coghide	non cogais			
<i>issos</i>	cogant	non cogant			
			GERÙNDIU		
			<i>Presente</i>		<i>passadu</i>
			coghende		aende cotu
In sa matessi manera: traighere, beneighere, astringhere, tinghere. Su partitziù passadu de custos verbos est: traitu, beneitu, astrintu, tintu.					

fàghere

INDICATIVU					
<i>presente</i>		<i>imperfetu</i>	<i>passadu pròssimu</i>	<i>passadu imperfetu</i>	
<i>deo</i>	fatzo	faghia	apo fatu	aia fatu	
<i>tue</i>	faghès	faghias	as fatu	aias fatu	
<i>isse</i>	faghet	faghiat	at fatu	aiat fatu	
<i>nois</i>	faghimus	faghiamus	amus fatu	aiamus fatu	
<i>bois</i>	faghides	faghiais	ais fatu	aiais fatu	
<i>issos</i>	faghent	faghiant	ant fatu	aiant fatu	
<i>fùturu</i>		<i>fùturu anteriore</i>			
<i>deo</i>	apo a fàghere	apo a àere fatu			
<i>tue</i>	as a fàghere	as a àere fatu			
<i>isse</i>	at a fàghere	at a àere fatu			
<i>nois</i>	amus a fàghere	amus a àere fatu			
<i>bois</i>	ais a fàghere	ais a àere fatu			
<i>issos</i>	ant a fàghere	ant a àere fatu			
CONGIUNTIVU					
<i>presente</i>		<i>imperfetu</i>	<i>passadu</i>	<i>trapassadu</i>	
<i>deo</i>	fatza	faghère	apa fatu	aere fatu	
<i>tue</i>	fatzas	fagherès	apas fatu	aeres fatu	
<i>isse</i>	fatzat	fagheret	apat fatu	aeret fatu	
<i>nois</i>	fatzamus	fagheremus	apamus fatu	aeremus fatu	
<i>bois</i>	fatzais	faghereis	apais fatu	aereis fatu	
<i>issos</i>	fatzant	fagherent	apant fatu	aerent fatu	
CONDIZIONALE					
<i>presente</i>			<i>passadu</i>		
<i>deo</i>	dia fàghere		dia àere fatu		
<i>tue</i>	dias fàghere		dias àere fatu		
<i>isse</i>	diat fàghere		diat àere fatu		
<i>nois</i>	diamus fàghere		diamus àere fatu		
<i>bois</i>	diais fàghere		diais àere fatu		
<i>issos</i>	diant fàghere		diant àere fatu		
IMPERATIVU			INFINITU		PART.
<i>forma positiva</i>		<i>forma negativa</i>	<i>presente</i>	<i>passadu</i>	<i>passadu</i>
<i>tue</i>	faghe	non fatzas	fàghere	àere fatu	fatu
<i>isse</i>	fatzat	non fatzat			
<i>nois</i>	fatzamus	non fatzamus			
<i>bois</i>	faghide	non fatzais			
<i>issos</i>	fatzant	non fatzant			
			GERUNDIU		
			<i>Presente</i>		<i>passadu</i>
			faghende		aende fatu

pòdere

INDICATIVU					
presente		imperfetu	passadu pròssimu	passadu imperfetu	
<i>deo</i>	potzo	podia	apo pòdidu	aia pòdidu	
<i>tue</i>	podes	podias	as pòdidu	aias pòdidu	
<i>isse</i>	podet	podiat	at pòdidu	aiat pòdidu	
<i>nois</i>	podimus	podiamus	amus pòdidu	aiamus pòdidu	
<i>bois</i>	podides	podiais	ais pòdidu	aiais pòdidu	
<i>issos</i>	podent	podiant	ant pòdidu	aiant pòdidu	
fùturu		fùturu anteriore			
<i>deo</i>	apo a pòdere	apo a àere pòdidu			
<i>tue</i>	as a pòdere	as a àere pòdidu			
<i>isse</i>	at a pòdere	at a àere pòdidu			
<i>nois</i>	amus a pòdere ais a	amus a àere pòdidu			
<i>bois</i>	pòdere	ais a àere pòdidu			
<i>issos</i>	ant a pòdere	ant a àere pòdidu			
CONGIUNTIVU					
presente		imperfetu	passadu	trapassadu	
<i>deo</i>	potza	podere	apa pòdidu	aere pòdidu	
<i>tue</i>	potzas	poderes	apas pòdidu	aeres pòdidu	
<i>isse</i>	potzat	poderet	apat pòdidu	aeret pòdidu	
<i>nois</i>	potzamus	poderemus	apamus pòdidu	aeremus pòdidu	
<i>bois</i>	potzais	podereis	apais pòdidu	aereis pòdidu	
<i>issos</i>	potzant	poderent	apant pòdidu	aerent pòdidu	
CONDIZIONALE					
presente			passadu		
<i>deo</i>	dia pòdere		dia àere pòdidu		
<i>tue</i>	dias pòdere		dias àere pòdidu		
<i>isse</i>	diat pòdere		diat àere pòdidu		
<i>nois</i>	diamus pòdere		diamus àere pòdidu		
<i>bois</i>	diais pòdere		diais àere pòdidu		
<i>issos</i>	diant pòdere		diant àere pòdidu		
IMPERATIVU			INFINITU		PART.
forma positiva		forma negativa	presente	passadu	passadu
<i>tue</i>	pode	non potzas	pòdere	àere pòdidu	pòdidu
<i>isse</i>	potzat	non potzat			
<i>nois</i>	potzamus	non potzamus			
<i>bois</i>	podide	non potzais			
<i>issos</i>	potzant	non potzant			
			GERÙNDIU		
			Presente		passadu
			podende		aende pòdidu

sighire

INDICATIVU					
presente		imperfetu	passadu pròssimu	passadu imperfetu	
<i>deo</i>	sigo	sighia	apo sighidu	aia sighidu	
<i>tue</i>	sighis	sighias	as sighidu	aias sighidu	
<i>isse</i>	sighit	sighiat	at sighidu	aiat sighidu	
<i>nois</i>	sighimus	sighìamus	amus sighidu	aìamus sighidu	
<i>bois</i>	sighides	sighiais	ais sighidu	aiais sighidu	
<i>issos</i>	sighint	sighiant	ant sighidu	aiant sighidu	
fùturu		fùturu anteriore			
<i>deo</i>	apo a sighire	apo a àere sighidu			
<i>tue</i>	as a sighire	as a àere sighidu			
<i>isse</i>	at a sighire	at a àere sighidu			
<i>nois</i>	amus a sighire	amus a àere sighidu			
<i>bois</i>	ais a sighire	ais a àere sighidu			
<i>issos</i>	ant a sighire	ant a àere sighidu			
CONGIUNTIVU					
presente		imperfetu	passadu	trapassadu	
<i>deo</i>	siga	sighire	apa sighidu	aere sighidu	
<i>tue</i>	sigas	sighires	apas sighidu	aeres sighidu	
<i>isse</i>	sigat	sighiret	apat sighidu	aeret sighidu	
<i>nois</i>	sigamus	sighiremus	apamus sighidu	aeremus sighidu	
<i>bois</i>	sigais	sighireis	apais sighidu	aereis sighidu	
<i>issos</i>	sigant	sighirent	apant sighidu	aerent sighidu	
CONDIZIONALE					
presente			passadu		
<i>deo</i>	dia sighire		dia àere sighidu		
<i>tue</i>	dias sighire		dias àere sighidu		
<i>isse</i>	diat sighire		diat àere sighidu		
<i>nois</i>	diamus sighire		diamus àere sighidu		
<i>bois</i>	diais sighire		diais àere sighidu		
<i>issos</i>	diant sighire		diant àere sighidu		
IMPERATIVU			INFINITU		PART.
forma positiva		forma negativa	presente	passadu	passadu
<i>tue</i>	sighi	non sigas	sighire	àere sighidu	sighidu
<i>isse</i>	sigat	non sigat			
<i>nois</i>	sigamus	non sigamus			
<i>bois</i>	sighide	non sigais			
<i>issos</i>	sigant	non sigant			
			GERUNDIU		
			Presente		passadu
			sighende		aende sighidu
In sa matessi manera: cunsighire, pessighire					

bènnere

INDICATIVU					
<i>presente</i>		<i>imperfetu</i>	<i>passadu pròssimu</i>	<i>passadu imperfetu</i>	
<i>deo</i>	bèngio	benia	so bènnidu	fia bènnidu	
<i>tue</i>	benis	benias	ses bènnidu	fias bènnidu	
<i>isse</i>	benit	beniat	est bènnidu	fiat bènnidu	
<i>nois</i>	benimus fiamus	beniamus	semus bènnidos, -as	bènnidos, -as	
<i>bois</i>	benides	beniais	seis bènnidos, -as	fiais bènnidos, -as	
<i>issos</i>	benint	beniant	sunt bènnidos, -as	fiant bènnidos, -as	
<i>fùturu</i>		<i>fùturu anteriore</i>			
<i>deo</i>	apo a bènnere	apo a èssere bènnidu			
<i>tue</i>	as a bènnere	as a èssere bènnidu			
<i>isse</i>	at a bènnere	at a èssere bènnidu			
<i>nois</i>	amus a bènnere	amus a èssere bènnidos, -as			
<i>bois</i>	ais a bènnere	ais a èssere bènnidos, -as			
<i>issos</i>	ant a bènnere	ant a èssere bènnidos, -as			
CONGIUNTIVU					
<i>presente</i>		<i>imperfetu</i>	<i>passadu</i>	<i>trapassadu</i>	
<i>deo</i>	bèngia	bènnere	sia bènnidu	essere bènnidu	
<i>tue</i>	bèngias	bènneres	sias bènnidu	essereres bènnidu	
<i>isse</i>	bèngiat	bènneret	siat bènnidu	esseret bènnidu	
<i>nois</i>	bengiamus	bènnereamus	siamus bènnidos, -as	esseremus bènnidos, -as	
<i>bois</i>	bengiais	bènnereais	siais bènnidos, -as	esserereis bènnidos, -as	
<i>issos</i>	bèngiant	bènnereant	siant bènnidos, -as	esserent bènnidos, -as	
CONDIZIONALE					
<i>presente</i>			<i>passadu</i>		
<i>deo</i>	dia bènnere		dia èssere bènnidu		
<i>tue</i>	dias bènnere		dias èssere bènnidu		
<i>isse</i>	diat bènnere		diat èssere bènnidu		
<i>nois</i>	diamus bènnere		diamus èssere bènnidos, -as		
<i>bois</i>	diais bènnere		diais èssere bènnidos, -as		
<i>issos</i>	diant bènnere		diant èssere bènnidos, -as		
IMPERATIVU			INFINITU		PART.
<i>forma positiva</i>		<i>forma negativa</i>	<i>presente</i>	<i>passadu</i>	<i>passadu</i>
<i>tue</i>	beni	non bèngias	bènnere	èssere bènnidu	bènnidu
<i>isse</i>	bèngiat	non bèngiat			
<i>nois</i>	bengiamus	non bengiamus			
<i>bois</i>	benide	non bengiais			
<i>issos</i>	bèngiant	non bèngiant			
			GERUNDIU		
			<i>Presente</i>		<i>passadu</i>
			benende		essende bènnidu
In sa matessi manera: cumbènnere, imbènnere (ausil. 'àere'), prevènnere					

Bàlere

INDICATIVU					
<i>presente</i>		<i>imperfetu</i>	<i>passadu pròssimu</i>	<i>passadu imperfetu</i>	
<i>deo</i>	bàgio	balia	so bàlidu	fia bàlidu	
<i>tue</i>	bales	balias	ses bàlidu	fias bàlidu	
<i>isse</i>	balet	baliat	est bàlidu	fiat bàlidu	
<i>nois</i>	balimus	baliamus	semus bàlidu	fiamus bàlidu	
<i>bois</i>	balides	baliais	seis bàlidu	fiais bàlidu	
<i>issos</i>	balent	baliat	sunt bàlidu	fiant bàlidu	
<i>fùturu</i>		<i>fùturu anteriore</i>			
<i>deo</i>	apo a bàlere	apo a èssere bàlidu			
<i>tue</i>	as a bàlere	as a èssere bàlidu			
<i>isse</i>	at a bàlere	at a èssere bàlidu			
<i>nois</i>	amus a bàlere	amus a èssere bàlidu			
<i>bois</i>	ais a bàlere	ais a èssere bàlidu			
<i>issos</i>	ant a bàlere	ant a èssere bàlidu			
CONGIUNTIVU					
<i>presente</i>		<i>imperfetu</i>	<i>passadu</i>	<i>trapassadu</i>	
<i>deo</i>	bàgia	balere	sia bàlidu	aere bàlidu	
<i>tue</i>	bàgias	baleres	sias bàlidu	aeres bàlidu	
<i>isse</i>	bàgiat	baleret	siat bàlidu	aeret bàlidu	
<i>nois</i>	bagiamus	baleremus	siamus bàlidu	aeremus bàlidu	
<i>bois</i>	bagiais	balereis	siais bàlidu	aereis bàlidu	
<i>issos</i>	bàgiant	balerent	siant bàlidu	aerent bàlidu	
CONDIZIONALE					
<i>presente</i>			<i>passadu</i>		
<i>deo</i>	dia bàlere		dia èssere bàlidu		
<i>tue</i>	dias bàlere		dias èssere bàlidu		
<i>isse</i>	diat bàlere		diat èssere bàlidu		
<i>nois</i>	diamus bàlere		diamus èssere bàlidu		
<i>bois</i>	diais bàlere		diais èssere bàlidu		
<i>issos</i>	diant bàlere		diant èssere bàlidu		
IMPERATIVU			INFINITU		PART.
<i>forma positiva</i>		<i>forma negativa</i>	<i>presente</i>	<i>passadu</i>	<i>passadu</i>
<i>tue</i>	bale	non bàgias	bàlere	èssere bàlidu	bàlidu
<i>isse</i>	bàgiat	non bàgiat			
<i>nois</i>	bagiamus	non bagiamus			
<i>bois</i>	balide	non bagiais			
<i>issos</i>	bàgiant	non bàgiant			
			GERÙNDIU		
			<i>Presente</i>		<i>passadu</i>
			balende		essende bàlidu

abèrrere

INDICATIVU					
<i>presente</i>		<i>imperfetu</i>	<i>passadu pròssimu</i>	<i>passadu imperfetu</i>	
<i>deo</i>	abèrgio	aberìa	apo abertu	aia abertu	
<i>tue</i>	aberis	aberias	as abertu	aias abertu	
<i>isse</i>	aberit	aberiat	at abertu	aiat abertu	
<i>nois</i>	aberimus	aberiamus	amus abertu	aìamus abertu	
<i>bois</i>	aberides	aberiais	ais abertu	aiais abertu	
<i>issos</i>	aberint	aberiant	ant abertu	aiant abertu	
<i>fùturu</i>		<i>fùturu anteriore</i>			
<i>deo</i>	apo a abèrrere	apo a àere abertu			
<i>tue</i>	as a abèrrere	as a àere abertu			
<i>isse</i>	at a abèrrere	at a àere abertu			
<i>nois</i>	amus a abèrrere	amus a àere abertu			
<i>bois</i>	ais a abèrrere	ais a àere abertu			
<i>issos</i>	ant a abèrrere	ant a àere abertu			
CONGIUNTIVU					
<i>presente</i>		<i>imperfetu</i>	<i>passadu</i>	<i>trapassadu</i>	
<i>deo</i>	abèrgia	aberrere	apa abertu	aere abertu	
<i>tue</i>	abèrgias	aberreres	apas abertu	aeres abertu	
<i>isse</i>	abèrgiat	aberreret	apat abertu	aeret abertu	
<i>nois</i>	abergiamus	aberreremus	apamus abertu	aeremus abertu	
<i>bois</i>	abergiais	aberrereis	apais abertu	aereis abertu	
<i>issos</i>	abèrgiant	aberrerent	apant abertu	aerent abertu	
CONDIZIONALE					
<i>presente</i>			<i>passadu</i>		
<i>deo</i>	dia abèrrere		dia àere abertu		
<i>tue</i>	dias abèrrere		dias àere abertu		
<i>isse</i>	diat abèrrere		diat àere abertu		
<i>nois</i>	diamus abèrrere		diamus àere abertu		
<i>bois</i>	diais abèrrere		diais àere abertu		
<i>issos</i>	diant abèrrere		diant àere abertu		
IMPERATIVU			INFINITU		PART.
<i>forma positiva</i>		<i>forma negativa</i>	<i>presente</i>	<i>passadu</i>	<i>passadu</i>
<i>tue</i>	aberi	no abèrgias	abèrrere	àere abertu	abertu
<i>isse</i>	abèrgiat	no abèrgiat			
<i>nois</i>	abergiamus	no abergiamus			
<i>bois</i>	aberride	no abergiais			
<i>issos</i>	abèrgiant	no abèrgiant			
			GERÙNDIU		
			<i>Presente</i>		<i>passadu</i>
			aberende		aende abertu
In sa matessi manera: cobèrrere, chèrrere					

nàrrere

INDICATIVU					
<i>presente</i>		<i>imperfetu</i>	<i>passadu pròssimu</i>	<i>passadu imperfetu</i>	
<i>deo</i>	naro	naraia	apo naradu	aia naradu	
<i>tue</i>	naras	naraias	as naradu	aias naradu	
<i>isse</i>	narat	naraiat	at naradu	aiat naradu	
<i>nois</i>	naramus	naraïamus	amus naradu	aïamus naradu	
<i>bois</i>	narades	naraiais	ais naradu	aiais naradu	
<i>issos</i>	narant	naraiant	ant naradu	aiant naradu	
<i>fùturu</i>		<i>fùturu anteriore</i>			
<i>deo</i>	apo a nàrrere	apo a àere naradu			
<i>tue</i>	as a nàrrere	as a àere naradu			
<i>isse</i>	at a nàrrere	at a àere naradu			
<i>nois</i>	amus a nàrrere	amus a àere naradu			
<i>bois</i>	ais a nàrrere	ais a àere naradu			
<i>issos</i>	ant a nàrrere	ant a àere naradu			
CONGIUNTIVU					
<i>presente</i>		<i>imperfetu</i>	<i>passadu</i>	<i>trapassadu</i>	
<i>deo</i>	nàrgia	narrere	apa naradu	aere naradu	
<i>tue</i>	nàrgias	narreres	apas naradu	aeres naradu	
<i>isse</i>	nàrgiat	narreret	apat naradu	aeret naradu	
<i>nois</i>	nargiamus	narreremus	apamus naradu	aeremus naradu	
<i>bois</i>	nargiais	narrereis	apais naradu	aereis naradu	
<i>issos</i>	nàrgiant	narrerent	apant naradu	aerent naradu	
CONDIZIONALE					
<i>presente</i>			<i>passadu</i>		
<i>deo</i>	dia nàrrere		dia àere naradu		
<i>tue</i>	dias nàrrere		dias àere naradu		
<i>isse</i>	diat nàrrere		diat àere naradu		
<i>nois</i>	diamus nàrrere		diamus àere naradu		
<i>bois</i>	diais nàrrere		diais àere naradu		
<i>issos</i>	diant nàrrere		diant àere naradu		
IMPERATIVU			INFINITU		PART.
<i>forma positiva</i>		<i>forma negativa</i>	<i>presente</i>	<i>passadu</i>	<i>passadu</i>
<i>tue</i>	nara	non nàrgias	nàrrere	àere naradu	naradu
<i>isse</i>	nàrgiat	non nàrgiat			
<i>nois</i>	nargiamus	non nargiamus			
<i>bois</i>	narade	non nargiais			
<i>issos</i>	nàrgiant	non nàrgiant			
			GERÙNDIU		
			<i>Presente</i>		<i>passadu</i>
			narende		aende naradu

23. Formazione de is paràulas

Inoghe sunt indicados petzi unos cantos suffissos, a tìtulu indicativu, de impreu comune o cultu. Si crastinat a un' esàminu imbeniente sa tratatzione cumpleta e duncas una proposta definida in tema de prefissos e suffissos.

23.1 Suffissos

23.1.1 -bile

In paràulas cultas chi tenent su sufissu latinu -BILIS: **amabile, variabile, terribile, solubile**

23.1.2 -tzione

Is cultismos chi in latinu tenent sa finale -TIONE, podent àere in sardu unu resurtadu in *-ssione, -ssone, -*

thone, -tzione. Pro sa difusione sua preferimus sa desinèntzia **-tzione**, duncas: **atzione, beneditzione,**

editzione, emigratzione, letzione, nazione, etc. Abarrant firmos is resurtados patrimoniales comente CANTIONE(M)

> [kan'tɔnɛ], [kan'θɔnɛ], [kan'tsɔni], per cui: **cantzone** [kan'tsɔnɛ]

23.1.3 -àntzia, -èntzia

Is cultismos chi in latinu tenent sa finale in -ANTIA, -ENTIA, podent tènnere in sardu unu resurtadu in *-ànsia, -assa, -*

àntzia, -ènsia, -essa, -èntzia. Pro sa difusione sua si preferit sa desinèntzia in **-àntzia, èntzia**, duncas:

costàntzia, cussèntzia, delincuèntzia, frecuèntzia, passèntzia, prepotèntzia, referèntzia, residèntzia,

sufitzièntzia, suplèntzia

Sunt de refudare, ca sunt italianismos, is desinèntzias in *-antza* (it. *-anza*) e in *-entza* (it. *-enza*).

23.1.4 -eri, -era

carabinieri, ferreri, paneteri/panetera

23.1.5 -ore, -ora

marradore, marradora

23.1.6 -nte

balente, cantante, conoschente, importante

23.1.7 -mentu

atrivimentu, sarvamentu

23.1.8 -ite

colite, enterite, epatite, gastrite, pleurite

23.1.9 -ingiu

narìngiu, mandighìngiu

23.1.10 -òngiu

aròngiu, andòngiu

23.1.11 -dade, -tade

beridade, bonidade, infirmitade, mortalidade, novidade, probabilidade, soledade, universidade; difficultade,

facultade, libertade

23.1.12 -udu, -uda

canudu, piludu,

23.1.13 –ete

mannete, librete,

23.1.14 –sone

A is paràulas de su tipu *prigione, ragione*, in sardu corrispondent formas cun pronùntzias diferentes [pre'ʝone], [pre'ʒone], [presone], etc. Est istada seberada sa forma cun finale in **–sone**, comuna a is variedades tzentrals e meridionales:

presone, resone

24. Lèssicu

Lèssicu ereditàriu, terminologia, neologismos

a — Limitare is interferèntzias dae àteras limbis, preferende su resurtu sardu, finas cun prèstidos internos, es. **duendu** (da sp. *duende*), presente in unas cantas variantes.

b — Torrare a propònere, si est ùtile o netzessàriu, paràulas ereditàrias finas si de impreu limitadu a unas cantas variantes.

c — Coesistèntzia de sinònimos **lègiu/feu, faeddare/allegare, pòddighe/didu, àghina/ua, chèrrere/bòlere,**

isseberare/ischertare, petzi/ebbia, matessi/pròpiu/etotu, puru/finas/fintzas. In is ùrtimos duos casos b'est un'impreu diferenziadu in cunforma a sa positzione in sa fràsia : **etotu e puru** ch'erent semper a pustis de su sustantivu o de su pronùmene.

d — Riduzione petzi a un forma de paràulas cun su matessi ètimu: **faeddare** non *faveddare/fueddaril/fueddai.*

e— Dare preferu a s'etimologia in su sèberu de su modellu (bidere puntu antepostu): **fa-** e non **fu-** *eddare*

f — Sèberu de formas nèutras pro impreos iscientificos/didàticos, es. **àinu**, paris cun formas de impreu prus familiare o literàriu, es. *molente, poleddu,* etc.;

g — Sèberu preferenziale de resurtos diretos dae su latinu es. **giuighe** paris cun *giuge* (da cat.), **cadrea** paris cun *cadira* (da cat.), (paràulas) lassadas a impreos prus collochiales o literàrios. Bastis chi non si tratet de paràulas prus difusas finas si no sunt de derivatzione diretta: **mariposa**, de prefèrrere a *leporeddu,* etc.; **bentana**, de prefèrrere a *fenestra/fronesta/finestra*

h — distintzione in paràulas a) *essenziales* (a su mancu 1 pro cuntzetu) e paràulas b) *disponibiles* (àteros sinònimos possibiles)

i — pro impreos formales e amministrativos: est preferibile a adotare petzi una paràula (essenziale) de referèntzia pro cuntzetu (bide puntu antepostu) pro assicurare una currispundèntzia

interlinguistica minima: sd. **faeddare** = fr. *parler* = isp. *hablar*, etc. Pro impreos collochiales, informales o literàrios, si podent impitare sinònimos e geosinònimos.

l — tènneru acontu sa diferèntzia intre paràulas de origine direta popolare e tèrmines cultos, chi non sunt pertocados dae is fenòmenos de trasformatzione típica de is paràulas de origine popolare, pro es.: **fedu/fetu** (bìdere finas su puntu imbeniente.).

m — non retroatividade de is règulas de trasformatzione típica de is derivatziones diretas ma adatamentu partziale (**istòria** non **istòrgia*, **articulu** non **artigru*, **democràticu** non **demogràtigu*, **istitutu** non **istidudu*, etc.

In particolare, tènneru a contu, duncas, chi is derivados cultos de una matessi paràulas originària non s'ghint is règulas de sa trasformatzione de is paràulas ereditàrias ma corrisponent a manera direta a s'ètimu, cun carchi adatamentu es.: AQUA > **abba**, **abbosu**, **abbatzu**, **abbarolu**, ma **acuàticu**, **acùeu** (**isport acuàticu**), non **abàticu*, **abeu*; SANGUINE >

sàmbene, **sambenosu**, **insambentare**, ma **sanguineu** (**sistema sunguineu**) non *sambenosu*; INGUINE >

imbenà ma **inguinale** non **imbenale*; OCULUM > **ogru**, **ograre**, **ograda**, **ogrire** ma **oculista** non **ogrista*,

binòculu non **binogru*; LINGUA > **limba**, **limbudu**, **limbeddu**, **limbatza**, ma **linguista**, **linguistica**, **bilingue** non

limbista*, **limbistica*, **bilimbe*; DERECTU > **deretu ma **diretore** non **deretore*; CABALLU > **caddu**, **caddinu**

(**musca caddina**) ma **ecuinu** (**ratza ecuina**); FILIU > **figiu**, **figiolu**, ma **filiale** non **figiale*, etc.

o — No a su diferenzialismu a mala bògia, cando est disponìbile unu tèrmine internatzionale: (**telèfonu** non

faeddatesu*, **diretore non **ghiadore*, **divisione** (*aministrativa*) non **partidura*

p — eja a is prèstidos internatzionales adatados a manera fonètica e morfologica (**archeològicu**, **frigoriferu**,

chirùrgicu, **cardiològicu**, **su barista**, **sos baristas**, **is baristas**, etc.)

q — Cumpostos: **sotziologia** non **sotziologia*, **ferrovia** non **ferruvia*

r — eja a sos calcos : **fine de chida**, etc. e a is àteros sistemas prus impreados a livellu internatzionale in su tratamentu o coniatzione de neologismos.

s — No a is interferènzias dae s'italianu, dae s'inglesu. Duncas: **elaboradore** o **carculadore** non *computer*, **infografia** non *computer graphics*

t — Risemantizatzione de tèrmines desemprados o iscumpartos in s'impreu orale.

u — Formatzione de tèrmines noos cando non sunt possìbiles àteras solutziones, semper e cando de acordu (o cun critàrios sìmiles) cun istituzziones de terminologia e indùstrias de sa limba (Unione Latina, TermCat, TermRom, progetto Unione Europea TermLad e TermSar)

— totu is tèrmines adotados s'ant a dèpere cunformare, a manera fonologica e morfologica, a is normas generales ratificadas dae sa Regione.

REGIONE AUTONOMA DELLA SARDEGNA

i